

INTERNATIONELLA
HANDELSHÖGSKOLAN
HÖGSKOLAN I JÖNKÖPING

Jämkningsregeln 29:5 ABL

- Jämfört med motsvarande dansk rättsregel

Kandidatuppsats inom affärsjuridik (bolagsrätt)

Författare: Marie Faust

Handledare: Jan Andersson

Framlägningsdatum 2010-05-26

Jönköping maj 2010

Bachelor's Thesis in Company Law

Title:	The adjustment rule in 29:5 ABL – Compared to the equivalent Danish rule
Author:	Marie Faust
Tutor:	Jan Andersson
Date:	2010-05-20
Subject terms:	Company law, Sweden, Denmark, damages, adjustment rule, differences in usage, differences more beneficial.

Abstract

There are no set guidelines on how to interpret the criteria's in the adjustment rule within the meaning of the companies act. The criteria's are not discussed in literature and the Swedish case law in this area is very limited. A reason for the limited use of the adjustment rule is the slow and very costly process, which does not guarantee the outcome of the case. Because of the lack of case law regarding damages and the adjustment rule it has not been up for discussion. The responsibility of a CEO or member of the board is a very central part in a working company. The rules for damages must therefore work as an incitement for a member of the board or CEO to show care and make decisions the very best of interest of the company. All types of companies involve some form of risk taking. The rules within the companies act shall not discourage the board or CEO to make well calculated decisions that in the end can become a loss-making deal.

The adjustment rule in the companies act is written in very general terms. This is because of the large type of situations that can occur in a company. Sweden's and the rest of Scandinavia's legal systems are very much alike. To try and understand how the adjustment rule is supposed to be processed; a comparison is going to be made with another Nordic country's equivalent rule, in this case Denmark. This can shed more light on how to interpret the adjustment rule within the meaning of the companies act, and if there are any differences between the two countries in the usage of this rule. If there are any differences, is the difference more beneficial seen to the person who has caused the damage?

There are only minor differences between the two countries and the usage of the rule. However these differences can be seen at more beneficial to the person who has inflicted the damage, when using Denmark's adjustment rule.

Innehåll

1	Inledning	1
1.1	Bakgrund.....	1
1.2	Syfte och avgränsning.....	2
1.3	Metod och material.....	2
1.4	Disposition.....	3
2	Skadestånd	5
2.1	Inledning.....	5
2.2	Skadestånd i allmänhet	5
2.3	Aktiebolagslagen	6
2.3.1	Skadestånd enligt ABL	6
2.3.2	Internt ansvar.....	6
2.3.3	Skada	7
2.3.4	Inom ramen för uppdraget	7
2.3.5	Culpa	7
2.3.6	Adekvat kausalitet.....	8
2.3.7	Externa ansvaret.....	8
2.3.8	Rekvisiten i externa ansvaret.....	10
3	Jämkning.....	11
3.1	Inledning.....	11
3.2	Jämkning i allmänhet i ljuset av 6 kap SkL.....	11
3.3	Jämkning enligt ABL.....	12
3.4	Styrelseledamot och VD:s skadeståndsansvar	13
3.5	29:5 ABL	15
3.5.1	Rekvisiten	15
3.5.2	Handlingens art.....	16
3.5.3	Skadans storlek	16
3.5.4	Omständigheterna i övrigt.....	17
3.5.5	Samlat om rekvisiten	17
4	Jämkning enligt dansk rätt	18
4.1	Inledning.....	18
4.2	Allmänt om jämkning i danskt perspektiv	18
4.3	Jämkning enligt selskabsloven/lov om A/S och ApL.....	19
4.4	Ledningsmedlemmarnas ersättningsansvar	20
4.5	Selskabsloven, AL och ApL.....	23
4.5.1	Rekvisiten	23
4.5.2	Skuldgraden	23
4.5.3	Skadans storlek	24
4.5.4	Omständigheterna i övrigt.....	24
5	Praxis	25
5.1	Inledning.....	25
5.2	Svensk praxis	25
5.2.1	NJA 1998 s 743	25
5.2.2	Tyngdpunkten för ersättningsansvarets bedömning	26
5.2.3	Tyngdpunkten för jämningsregelns bedömning	26
5.2.4	NJA 2006 s 136	27

5.2.5	Tyngdpunkten för ersättningsansvarets bedömning	28
5.2.6	Tyngdpunkten för jämningsregelns bedömning	28
5.3	Dansk Praxis	29
5.3.1	U.f.R 1979 s 777 V	29
5.3.2	Tyngdpunkten för ersättningsansvarets bedömning	30
5.3.3	Tyngdpunkten för jämningsregelns bedömning	30
5.3.4	U.f.R 2001. 873 H	30
5.3.5	Tyngdpunkten för ersättningsansvarets bedömning	31
5.3.6	Tyngdpunkten för jämningsregelns bedömning	32
6	Analys	33
6.1	Skillnader och viktandet av jämningsregeln.....	33
6.2	Vilka regler är förmånligare för skadevållaren?	37
7	Sammanfattande slutsats	39
	Litteraturförteckning.....	41

Förkortningslista

AB	Aktiebolag
ABL	Aktiebolagslagen (SFS 2005:551)
AL	aktieselskabsloven (Lov nr. 649 af 15.6.2006 om lov om aktieselskaber)
ApL	anpartsselskabsloven (Lov nr 650 af 15.6.2006 lov om anpartsselskaber)
ApS	Anpartsselskab
A/S	Aktieselskab
EAL	Erstatningsansvarsloven (Lov nr. 885 af 20.09.2005 om lov om erstatningsansvar)
HD	Högsta domstolen
HovR	Hovrätten
NJA	Nytt Juridiskt Arkiv
SkL	Skadeståndslagen (SFS 1972:207)
SL	Selskabsloven (Lov nr 470 af 12.6.2009 om aktie- og anpartsselskaber)
ÅRL	Årsredovisningslagen (SFS 1995:1554)

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Svensk rättspraxis är väldigt begränsad vad gäller den aktiebolagsrättsliga jämkningsregeln i 29:5 aktiebolagslagen. En anledning till dess begränsade användning kan vara att en process om skadeståndstalan innebär en lång, snårig och ofta mycket kostsamt förfarande, med oviss utkomst.¹ Då praxis är knapphändig och processer rörande skadestånd i aktiebolagsrättslig mening inte har förts i någon nämnvärd utsträckning, har inte heller den i denna uppsats aktuella jämkningsregeln kunnat aktualiseras.

Ansvar för en organledamot är en central del i ett aktiebolag. Det måste således fungera som ett effektivt instrument för att personen visar den omsorg som krävs av en syssloman, samt att det fungerar som ett incitament att hålla sig på mattan. Dock innebär all affärsverksamhet en viss grad av risktagande. Skadestandsreglerna i aktiebolagslagen skall inte förhindra att väl grundade beslut, som i slutskedet visat sig innebära en förlustaffär automatiskt skall medföra skadeståndsskyldighet för en organledamot. Den gällande lagen är generellt skriven och detta är på grund av att det inte skall begränsas till att endast vissa situationer skall omfattas. En individuell prövning i det enskilda fallet måste således ske för att utreda om organledamoten har handlat i strid mot, eller underlåtit att handla i förhållande till det ansvar och de plikter som åligger denne som ledamot. De skadestånd som utdöms i aktiebolagsrättslig mening kan i många fall uppgå till väldigt höga belopp, som i sin tur kan innebära total ruiner för den skadevållande. Jämkningsregeln är därför ett viktigt instrument och innebär att skadeståndet kan ned sättas och skadelidande därigenom kan undkomma att bli utblottad.

Sverige och den övriga norden har ganska lika utformade rättssystem. Ett sätt att kunna knäcka nöten med hur den aktiebolagsrättsliga jämkningsregeln är tänkt att fungera är dels jämföra med den allmänna skadeståndslagen och dess jämkningsregel, för att sedan kunna jämföra den med ett annat lands motsvarande regel. Detta kan i sin tur ge mer klarhet hur när den aktiebolagsrättsliga jämkningsregeln skall aktualiseras samt hur den skall behandlas.

---

¹ SOU 1995:44, *Aktiebolagets organisation*, Delbetänkande av Aktiebolagskommittén, s 240.

1.2 Syfte och avgränsning

I denna uppsats kommer en jämförelse att göras mellan den svenska aktiebolagsrättsliga jämkningsregeln i 29:5 ABL samt Danmarks motsvarande regel i selskabsloven 22:363 samt lov om aktieselskaber 16:143 och lov om anpartsselskaber i 13A: 80d.

- *Finns det skillnader i användningen av jämkningsregeln i ABL jämfört med den motsvarande danska. Hur viktar man regeln i de olika länderna, var läggs tyngdpunkten?*
- *Om det finns skillnader, är något lands regel förmånligare sett till den skadevål-lande?*

Uppsatsen är skriven ur ett svenskt perspektiv med jämförelse av dansk rätt. Alla kapitler i denna uppsats bygger således på det svenska perspektivet där sedan jämförelse med dansk rätt sker. Det kommer inte att ske någon jämförelse av svensk och dansk rätt om det rör allmänt hållna principer som presenteras eller historiska perspektiv ur skadestånds- och jämkningssynpunkt. Jämförelsen mellan de två länderna kommer främst att ske utifrån de rekvisit som konstituerar den i uppsatsen aktuella jämkningsregeln, skadeståndets omfattning av personer samt rättsfall som rör skadeståndsskyldighet i meningen av ett aktiebolag, aktieselskab och anpartsselskab. Den avgränsning som görs är främst på grund av den snäva tidsrymden under vilken uppsatsen skall skrivas.

Fokus rörande både den svenska och danska rätten i denna uppsats kommer att ligga på styrelseledamot och VD:s ansvar. Således kommer inte stiftare, revisor, lekmannarevisor, särskildgranskare och aktieägares skadeståndsansvar att behandlas.

1.3 Metod och material

För att kunna svara på mitt syfte kommer det att ske en jämförelse av svensk gällande rätt och dansk gällande rätt. Det kommer således att till största del vara en komparativ metod som används i uppsatsen. Vissa deskriptiva inslag kommer dock att finnas löpande genom uppsatsen, detta för att läsaren på ett enkelt sätt skall få en bakgrund till det som framlett till frågeställningen samt förståelse för den slutsats som skall presenteras.

Jag har primärt utgått från lagtext gällande svenska aktiebolag och danska aktieselskab och anpartsselskab. Förarbeten har även till stor del använts för att kunna belysa vad tanken var när lagen stiftades, samt förstå meningen bakom för den i min uppsats aktu-

ella jämkningsregeln. För att kunna se något samband och för att kunna svara på mitt syfte har praxis från domstolarna använts i den mån som det har funnits. Jag har haft samma tillvägagångssätt vad gäller både svensk och dansk rätt, detta för att få en så likartad jämförelse mellan länderna som möjligt. Viss doktrin har också använts för att utreda historien bakom samt hur andra författare beskriver och reflekterar över aktiebolag i de olika länderna.

Jag har avgränsat mig till att i både svensk och dansk lag koncentrera mig på rollen som styrelseledamot och verkställande direktör. Den enda praxis i form av svenska rättsfall som finns, utgår ifrån revisorns skadeståndsskyldighet. De grunder som gäller för styrelseledamot och VD är de samma som gäller för en revisor, då hänvisning sker från 29 kap 2§ till 1§ 1st ABL gällande ansvarsbedömningen. Jag har därför gjort antagandet att det som gäller för en revisor även gäller för styrelseledamot och VD. Jämkningsregeln gör vidare inte heller något avsteg som skulle innebära nämnvärd skillnad gällande bedömning av revisor eller av styrelseledamot eller VD.

Jag kommer att använda den gamla lov om aktieselskab och lov om anpartsselskaber. Detta då den ersättande lagen, selskabsloven, väldigt nyligen har trätt i kraft. Den äldre lagen kommer att användas i den mån som den nya inte ger någon ledning samt vad gäller tidigare avkunnade rättsfall. Jag väljer att använda både lov om aktieselskaber och anpartsselskaber, då jag anser att det blir en mer korrekt jämförelse med den svenska aktiebolagslagen, där det inte görs någon åtskillnad gällande privata och publika aktiebola. Vid hänvisning till dansk lagtext återfinns relevanta paragrafer som bilagor längst bak i arbetet.

Vid sidhänvisning i noter till de svenska rättsfallen har jag använt Karnov-Plus som databas. De moment som ingår i jämkningsregeln har jag försökt att fastställa genom egen argumentation, detta då det inte framkommer i lag, praxis eller doktrin vad dessa moment innebär.

1.4 Disposition

I kapitel 2 sker en kort redogörelse av skadestånd i allmänhet samt sammankopplat med ABL och det ansvar som medföljer en organledamot. Kapitel 3 och 4 behandlar jämkning dels ur ett svenskt och ett danskt perspektiv i förhållande till dess aktuella lagar. Under kapitel 3.5 - 3.5.4 samt kapitel 4.5 - 4.5.4 bygger resonemangen till stor del på

mina egna reflektioner som är sammankopplade med det som tidigare skrivits i uppsatsen. Detta då det inte är fastställt hur rekvisiten i jämkningsregeln skall tolkas. I kapitlet 5 har jag valt att inleda med en sammanfattning av rättsfallen uppdelat i först svenska relevanta fall och sedan danska fall. Vidare kommer jag att försöka utröna och besvara var tyngdpunkten i domstolens bedömning ligger, dels gällande ersättningsansvaret för den ersättningsskyldige och dels vid användningen av jämkningsregeln. Vid utrönande av tyngdpunkterna förekommer mycket egna tankar som stödjer sig på de som tidigare anförts i uppsatsen samt lagtext. Efter detta kapitel presenteras min slutanalys som svarar på mitt syfte för att sedan följas av kapitel 7 där den sammanfattade slutsatsen återfinns.

2 Skadestånd

2.1 Inledning

I kapitlet skadestånd kommer det i relativt kortfattade drag att redogöras för skadestånd i allmänhet och skadestånd i ljuset av aktiebolagslagen. Detta för att ge en grundligare förståelse för vad som är den föreliggande orsaken till att jämkning eventuellt kan aktualiseras. I ABL² och SL³ återfinns skadeståndsbestämmelserna i 29:1-3 ABL samt 22:361-362 SL. Båda lagarna reglerar skadestånd för styrelse och VD. Fokus i uppsatsen kommer att utgöras av styrelse och VD, detta då jag anser att de är de mest intressanta grupperna inom ett verksamt aktiebolag.

2.2 Skadestånd i allmänhet

Jämkningskompetens kommer först på tal när talan om skadestånd har förts och sedan skall utdömas. Skadeståndet anses innehålla en reparativ funktion. Detta betyder att den skadelidande personen skall försättas i samma situation som innan skadan inträffade.⁴ Skadeståndet anses även innehålla en preventiv funktion.⁵ Innebörden av den preventiva funktionen är att om ett skadestånd har dömts ut, anses det verka för att andra personer skall vara aktsammare i sitt handlande så att det inte föranleder skadeståndsansvar.⁶ Ur ett associationsrättsligt perspektiv, genom både svenska och danska ögon, har lagarna ett avskräckande syfte. De personer som omfattas av respektive skadeståndsbestämmelse uppmanas indirekt att hålla sig inom ramarna. Skulle de omfattade personerna handla vårdslöst eller oaktsamt kan de bli föremål för en skadeståndstalan.⁷

---

² Aktiebolagslagen (SFS 2005:551)

³ Lov nr 470 af 12.6.2009 om aktie- og anpartsselskaber (selskabsloven)

⁴ Hellner, J, Radetzki, M, *Skadeståndsrätt*, upplaga 7:1, Stockholm 2006, s 25.

⁵ Hellner & Radetzki, *Skadeståndsrätt*, s. 42, samt Sandström, T, *Svensk aktiebolagsrätt*, upplaga 2:1, Norstedts Juridik, Stockholm 2007, s 381.

⁶ Hellner & Radetzki, *Skadestånd rätt*, s 45.

⁷ Sandström, *Svensk bolagsrätt*, s 381.

2.3 Aktiebolagslagen

2.3.1 Skadestånd enligt ABL

De skadeståndsregler som återfinns i ABL är specialregler för den associationsrättsliga sfären. Den allmänna skadeståndsrätten, reglerad i SkL⁸, innehåller nämligen inte några specialregler för de skadeståndsanspråk som främst uppkommer inom aktiebolagsrätten.⁹ ABL tar sikte på och reglerar ren förmögenhetsskada. I SkL 2:2, regleras endast ren förmögenhetsskada i utomkontraktuella förhållanden, som endast ger ersättning om skadeståndsskyldigheten har stöd i lag eller har grundats på brott.¹⁰ Förmögenhetsskadan som uppkommer och regleras i ABL är en ekonomisk skada uppkommen utan samband med varken sak- eller personskada, som normalt sett är utgångspunkten i SkL:s bedömning av skadestånd.¹¹ De regler som återfinns i ABL är inte uttömmande, utan ledning får sökas i SkL.¹²

2.3.2 Internt ansvar

Det finns två typer av ansvar som aktualiseras i 29:1 ABL. De två olika ansvarstyperna benämns vanligen som det interna ansvaret och det externa ansvaret. De olika formerna av ansvar lägger ramen för de personer som är ersättningsberättigade i en skadeståndsprocess. Bedömningen av ansvaret gällande både det interna- och externa ansvaret, sker alltid individuellt för varje styrelseledamot eller VD¹³.

I 29:1 kan man utröna fyra rekvisit som ligger till grund vid bedömningen för att bolaget skall kunna utkräva skadestånd från styrelseledamot eller VD.¹⁴ Rekvisiten gäller både för det interna- och det externa ansvaret.¹⁵ De innefattar att skada har skett, att den

---

⁸ Skadeståndslagen (SFS 1972:207)

⁹ Andersson, S, Johansson, S, Skog, R, *Aktiebolagslagen - En kommentar Del III 23-32kap*, Norstedts Juridik, Stockholm 2006, s 29:2.

¹⁰ SkL 2:2 samt Prop. 1997/98:99, s 189.

¹¹ SkL 1:2, samt SOU 1995:44, s 245.

¹² Andersson & Johansson & Skog, *Aktiebolagslagen - En kommentar Del III*, s 29:3.

¹³ SOU 1995:44, s 242 f.

¹⁴ Svernlöv, C, *Styrelse- och VD-ansvar i aktiebolaget*, Norstedts Juridik, Stockholm 2008, s 51.

¹⁵ Svernlöv, *Styrelse- och VD-ansvar i aktiebolaget*, s 52.

skada som uppkommit har vållats inom ramen för uppdraget, att personen som har orsakat skadan har varit culpös samt att det föreligger adekvat kausalitet.¹⁶

2.3.3 Skada

Det interna ansvaret aktualiseras när en styrelseledamot eller VD fullgör sitt uppdrag och därigenom uppsåtligt eller av oaktsamhet orsakar bolaget skada.¹⁷ Det räcker dock inte med att person i organställning som inom ramen för sitt uppdrag endast handlar uppsåtligt eller oaktsamt gentemot bolaget. För att ett ansvar mot en person i organställning skall kunna aktualiseras måste det ha förekommit en handling, som lett till att en faktisk skada uppkommit. Det räcker således inte med att det skulle kunna tänkas uppkomma en skada i framtiden som är till följd av den uppsåtliga eller oaktsamma handlingen, utan skadan måste vara ett faktum.

2.3.4 Inom ramen för uppdraget

En person i organställning är alltid tvungen att handla inom ramen för sitt uppdrag. Detta innebär att den uppkomna skadeorsaken har ett nära samband med den verksamhet som bolaget bedriver. Det nära sambandet med bolagets verksamhet är också en grundläggande förutsättning för att skadeståndsreglerna i 29 kap ABL skall kunna aktualiseras, detta då skadan skall uppstå inom ramen för uppdraget som ligger inom bolagets verksamhet. Den skada som uppstår måste även ha uppkommit inom den tidsram för vilken uppdraget är knutet. För en organledamot kan tidsramen vara väldigt långtgående. Allt från de att bolaget bildas, styrelseledamöter valts och inregistrerats, till de att personen skiljs från sitt uppdrag av olika anledningar.¹⁸

2.3.5 Culpa

Ersättningsansvaret som uppkommer genom att bolaget har blivit tillfogad skada, måste ha föranletts av en handling som antingen är att se som uppsåtlig eller oaktsam, samlat benämnt som culpa.¹⁹ Ansvaret som åläggs en styrelseledamot och en VD är mycket brett. Utgångspunkten för den ansvarsbedömning som göres är om berörda har visat den

---

¹⁶ Svernlöv, *Styrelse- och VD-ansvar i aktiebolaget*, s 51.

¹⁷ NJA 2006 s 136, s 6.

¹⁸ Svernlöv, *Styrelse- och VD-ansvar i aktiebolaget*, s 54.

¹⁹ Hellner & Radetzki, *Skadeståndsrätt*, s 127.

omsorg som krävs av en syssloman i allmänhet.²⁰ En styrelseledamot eller VD kan bli ansvarig för överträdelser av ABL, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen²¹, som föreskriver dessa förpliktelser mot bolaget. Sker en överträdelse av lag har det i doktrin hävdats att culpa skall presumeras att föreligga av den som företagit den överträdande handlingen. Detsamma borde även anses gälla överträdelse av bolagsordning, även om det inte är att anse som lag, om syssloman eller VD antas ha vetskap om vad den innehåller.²²

2.3.6 Adekvat kausalitet

Det sista rekvisitet för ersättningsansvaret är att det måste finnas ett orsakssamband, kausalitet, mellan den uppkomna skadan och det culpösa handlandet. Kausaliteten utgör den gemensamma länken för ett skadeståndsansvar.²³ Den skadan som har uppstått, får inte ha skett slumpvis, utan måste på ett någorlunda påräkneligt sätt kunna härledas ur ett händelseförlopp som är till följd av den culpösa handlingen. Kan skadan härledas ur ett påräkneligt händelseförlopp föreligger adekvat kausalitet.²⁴ Det föreskrivs i doktrin att som riktmärke för adekvansbedömningen måste, skadan ha ”legat i farans riktning”²⁵. Syftet med att kausaliteten måste vara adekvat, är att den skadevållande inte skall kunna påräknas slumpmässiga skador.²⁶ Det skall på så sätt förhindra att allt för oväntade och avlägsna skadeverkningar ersätts.²⁷

2.3.7 Externa ansvaret

I inledningen av 2.3.2 nämndes det att det externa ansvaret innehåller samma rekvisit som det interna ansvaret vid bedömning av ersättningsberättigade i en skadeståndsprocess. Till skillnad från det interna ansvaret träffar det externa ansvaret endast aktieägare eller annan, som vållats skada genom styrelseledamot eller VD:s överträdelse av lag om årsredovisning, bolagsordning eller aktiebolagslagen.²⁸ Det som i lagtexten skrivs som

---

²⁰ SOU 1995:44, s 241.

²¹ Aktiebolagslagen (2005:551) 29 kap 1§ 2 mening.

²² SOU 1995:44, s 241 f.

²³ Hellner & Radetzki, *Skadeståndsrätt*, s 195.

²⁴ Svernlöv, *Styrelse- och VD-ansvar i aktiebolaget*, s 72 f.

²⁵ Hellner & Radetzki, *Skadeståndsrätt*, s 203

²⁶ Svernlöv, *Styrelse- och VD-ansvar i aktiebolaget*, s 73.

²⁷ NJA 1993 s. 41 I och II.

²⁸ ABL 29 kap 1§ 2:a mening.

”annan” anses vara tredje man²⁹. Den andra meningen i 29:1 ABL innehåller således en ansvarsbegränsning mot ersättningsberättigade men även en utvidgning av ansvaret för ren förmögenhetsskada.³⁰ Ansvarsbestämmelserna som följer av 1§ 2:a meningen innebär att en styrelseledamot eller VD aldrig kan bli skadeståndsskyldiga gentemot aktieägare eller tredje man, förutom när de bryter mot ABL, lag om årsredovisning eller bolagsordningen. Således föreligger det inte till exempel samma lojalitetsplikt, vid det externa ansvaret som det gör vid det interna ansvaret.³¹

Det brukar sägas att de skador som är direkta mot en aktieägare eller tredje man är ersättningsgilla.³² Detta då en direkt skada innebär en överträdelse av ABL, ÅRL eller bolagsordning. Innebörden av en sådan överträdelse kan bli att beslut fattas för exempelvis en borgenär som lämnar kredit baserat på en felaktig årsredovisning, eller att en aktieägare väljer att köpa aktier i ett bolag som visar ett resultat som i själva verket inte är korrekt. Man vill genom denna skadeståndsregel sanktionera de regler som har till syfte att skydda tredje man.³³

Indirekta skador innebär skador som i första hand drabbar bolaget och därmed även indirekt aktieägare och tredje män. Praxis visar att ersättningsrätten för indirekta skador är begränsad. Skadas en borgenär är den grundläggande förutsättningen för genomdrivandet av ersättningsanspråket gällande den indirekta skadan, att den skadegörande handlingen även har gjort att bolaget blivit insolvent, eller att ett redan insolvent bolags situation har förvärrats.³⁴ Vad gäller enskild aktieägares ersättningsrätt vid indirekt skada är utgången mer tveksam. Detta då bolagets aktieägare har rösträtt i bolaget genom bolagsstämman och således kan påverka beslutsprocessen.³⁵ Enligt Nial kan en enskild aktieägares ersättningsrätt för indirekt skada begränsas till den skada som åsamkats bolaget och att det i realiteten riktar sig mot viss eller vissa bolagsmedlemmar och sålunda åsidosätter likhetsprincip (i 4:1 ABL) eller generalklausul (i 8:41 ABL). Det är först under

---

²⁹ Prop. 1997/98:99 s 188. Svernlöv, *Styrelse- och VD-ansvar i aktiebolaget*. s 76.

³⁰ Nerep, E, Samuelsson, P, *Aktiebolagslagen kapitel 23-32, en lagkommentar*, Thomson Fakta AB, Stockholm 2007, s 354.

³¹ Svernlöv, *Styrelse- och VD-ansvar i aktiebolaget*. s 76.

³² Prop. 1997/98:99, s 182 ff.

³³ Nerep, & Samuelsson, *Aktiebolagslagen kapitel 23-32, en lagkommentar*, s 355.

³⁴ NJA 1979 s 157.

³⁵ Nerep, & Samuelsson, *Aktiebolagslagen kapitel 23-32, en lagkommentar*, s 356.

sådana omständigheter som ersättningsanspråk för indirekt skada tillfogad enskilda aktieägare kan erkännas.³⁶

2.3.8 Rekvisiten i externa ansvaret

Bedömningen av rekvisiten uppkommen skada och culpa är desamma som i det interna ansvaret. Gällande orsakssamband och adekvansbedömning är det även i det externa ansvaret en individuell bedömning som ligger för handen. Dock orsakar bedömningen av adekvatkausalitet vissa svårigheter när det rör sig om skada tillfogad tredje man, och speciellt vid indirekt skada. Även avgränsning av kretsen ersättningsberättigade kan i det externa ansvaret innebära svårigheter, detta då det riktar sig till aktieägare och tredje man som har blivit drabbade på grund av bolagets överträdelse av ABL, ÅRL och bolagsordningen. Det kan röra sig om stora summor och många som anser sig vara ersättningsberättigade.³⁷ En bedömning utifrån rekvisiten för det externa ansvaret samt typen av skada, direkt eller indirekt, ligger då för handen för att kunna utröna vilka som är ersättningsberättigade.

---

³⁶ Nial, H, Johansson, S, *Svensk associationsrätt i huvuddrag*, 7e uppl, Norstedts Juridik, Stockholm 1998, 345.

³⁷ Svernlöv, *Styrelse- och VD-ansvar i aktiebolaget*. s, 76-79.

3 Jämkning

3.1 Inledning

I inledningen till denna uppsats har det nämnts att tillgång till praxis och förarbeten rörande den aktiebolagsrättsliga jämningsregeln är knapphändig. För att få underlag till att senare tolka den aktiebolagsrättsliga jämningsregeln bör man söka ledning ur andra lagar och regelkomplex och i synnerhet genom att granska den allmänna jämningsregeln i 6 kap SkL genom, förarbeten och praxis. Därför kommer det nedan att redogöras för den allmänna principen om jämkning i enlighet med 6:2 SkL och jämkning i samband med medvållande enligt 6:1 SkL, då jag anser att båda jämningsreglerna skulle kunna innefattas och vara en grund för jämkning enligt 29:5 ABL.

3.2 Jämkning i allmänhet i ljuset av 6 kap SkL

Skadestånd har som tidigare nämnts en reparativ funktion. Skulle en undantagslös användning av denna princip användas skulle de innebära för skadevållaren som fått skadestånd utdömt mot sig, i vissa fall riskerar att bli totalt ruinerad³⁸. För att undkomma eller mildra detta har lagstiftaren konstruerat jämningsregler.

Införandet av 6:2 SkL innebar avsteg från det dåvarande synsättet gällande skadestånd, vilket var att full ersättning alltid skulle utgå. Dock ansågs detta synsätt vara allt för stelt och inte alls i linje med det som då var gällande inom civilrätten. Det infördes således en regel som innebär att allt för olämpliga och betungande konsekvenser som uppstår i samband med skadestånd skall kunna undgås.³⁹ Som ett resultat av det mer liberaliserade synsättet återfinns man nu den allmänna jämningsregeln i 6:2 SkL, som tar sikte på att jämka skadeståndet om detta är att anse som oskäligt betungande, med hänsyn till den skadeståndsskyldiges ekonomiska förhållande.⁴⁰

Det finns ingen generell regel som stadgar när jämkning av skadeståndet ska kunna aktualiseras. För att kunna bedöma om jämkning av skadestånd skall vara aktuellt måste en individuell bedömning av omständigheterna ske. I förarbetet till SkL har det ansetts att bedömningen måste primärt utgå från den skadeståndsskyldiges ekonomi, om det är

---

³⁸ SOU 1995:44, s 249, Prop 1975:12, s 137.

³⁹ Prop. 1975:12, s 65.

⁴⁰ Skadeståndslagen (1972:207) 6 kap 2 §.

att anse som oskäligt med hänsyn till inkomst och förmögenhet i övrigt, graden av skuld samt om den skadeståndsansvarige medvetet har tagit en risk. Sekundärt bör bedömningen utgå från den skadelidandes behov av ersättning.⁴¹

Då det sker en individuell skälighetsbedömning gällande om skadeståndet skall kunna göras till föremål för jämkning eller ej, kan detta leda till viss rättsosäkerhet. Den allmänna jämningsregeln bör därför anses ha en begränsad räckvidd och bör endast användas då skadeståndet kan anses som klart obilligt gentemot den skadeståndsskyldige. Regeln syftar således till att hindra att skadestånd utdöms med ett resultat som är oskäligt i förhållande till den skadeståndsskyldige.⁴²

Jämkningsregler kan även vara aktuell när den skadelidande själv har varit medvållande till den uppkomna skadan. Primärt utgår bedömningen av jämkning enligt 6:1 SkL från skuldgraden, i vilken mån den skadelidande själv har medverkat till skadan.

Paragraferna 6:1 och 6:2 tar sikte på två olika saker. Jämkningsregeln i 1§ tar hänsyn till om den skadelidande varit medvållande till den uppkomna skadan, och 2§ tar sikte på den ekonomiska aspekten av skadeståndet.

Jag tror inte att jämningsreglerna skall tillämpas utan viss restriktivitet. Skadeståndet skall ha en reparativ funktion och den skadelidandes intresse skall tas tillvara så långt som möjligt.⁴³ Skulle skadeståndet enkelt kunna nedsättas genom jämkning tappar det delvis sitt syfte. Jag tror därför att jämningsreglerna skall tillämpas då det föreligger situationer som gravt kan försämra den skadevållandes ekonomi då skadeståndet är att se som orimligt i proportion till denne och dess omständigheter i övrigt.

3.3 Jämkningsregler enligt ABL

Liksom den allmänna skadeståndsrättsliga bestämmelsen i SkL avser ABL:s skadeståndsregler utgöra en effektiv prevention, det vill säga en påtryckning för att VD och styrelseledamöter skall iaktta aktsamhet vid utövandet av sitt uppdrag, prevention. Reglerna innehåller vidare den reparativa funktion som återfinns i SkL, genom att skadeståndet skall försätta den skadelidande i samma situation som innan skadan inträffa-

---

⁴¹ Prop. 1975:12, s 176-178

⁴² Prop. 1975:12, s 138.

⁴³ SOU 1995:44, s 249.

de. Jämkningsregeln är till för att sänka summan av det utdömda skadeståndet om det är att anse som orimligt med hänsyn till handlingens art, skadan storlek och omständigheterna i övrigt. Skadeståndsreglerna i 29 kap ABL är specialregler för de skador som främst uppkommer i aktiebolag, de avser således endast ren förmögenhetsskada, som har tillfogats bolaget av ett aktiebolags organledamöter, revisor eller aktieägare⁴⁴. Hade inte denna specialreglering av skadestånd för ren förmögenhetsskada funnits, hade man fått falla tillbaka på de allmänna skadeståndsreglerna i SkL. Detta hade inneburit en ofördelaktig reglering för aktiebolag, då ren förmögenhetsskada enligt SkL endast leder till skadeståndsskyldighet om den vållats genom brottslig handling⁴⁵. Jämkningsregeln i 29:5 innehåller inga avsteg. Detta innebär att även brottsliga handlingar kan jämkas. Skuldgraden till det brottsliga handlandet skall då vara utgångspunkten vid eventuell jämkning, dock är den allmänna principen att uppsåtlig brottslig handling inte skall jämkas.⁴⁶

Vid utdömande av skadestånd är det ej fastslaget i vilka situationer som jämkningsregeln kan tänkas ligga för handen. Detta då rekvisiten för aktualiserandet av jämkningsregeln är lämnat upp till rättstillämpningen att fastslå när de skall gälla.⁴⁷ Förekomsten av prövade fall rörande jämkningsregeln i aktiebolagsrättslig mening är ytterst knapphändig. Det går således inte med säkerhet att bestämma när jämkning kan ske, utan grundlig utredning av förhållandena som framlett till skadeståndet är av yttersta vikt. Även de grundläggande principerna för skadeståndet måste vägas in gällande bedömning om aktualiserandet av jämkningsregeln.

3.4 Styrelseledamot och VD:s skadeståndsansvar

Både en styrelseledamot och en VD har ett långtgående ansvar mot bolaget. Det är dock i lag skrivet vad huvuduppgifterna för styrelseledamot och VD är och hur de skall utövas. Detta är dock en sanning med modifikation, då många av de uppgifter som åläggs dessa personer kan modifieras genom att skriva in det i bolagsordningen.

Styrelsen skall fortlöpande under året svara för organisationen och förvaltningen av bolagets angelägenheter samt bedömningen av bolagets ekonomiska situation. Det åligger

---

⁴⁴ Sandström, *Svensk aktiebolagsrätt*, s 382.

⁴⁵ SkL 2:2, Hellner & Radetzki. *Skadeståndsrätt*, s 67.

⁴⁶ Prop. 1975:103 s 542, se även SOU 1995:44, s. 249.

⁴⁷ Prop. 1997/98:99, s 190.

även styrelsen att kontrollera att bokföring och medelsförvaltning sker på ett betryggande sätt.⁴⁸ En arbetsordning för styrelsen skall årligen fastställas. Däri skall det framkomma vad styrelsen under året skall göra, samt vilken/vilka ledamöter som skall utföra de olika sakerna.⁴⁹ Det är således väl utformade uppgifter som åligger var och en av styrelseledamöterna under deras mandattid.

VD:n är anställd av bolaget och har alltid rätt att företräda bolaget i de angelägenheter som åvilar en person i den positionen. Huvuduppgiften för VD är att löpande sköta förvaltningen av bolaget med hjälp av styrelsens anvisningar och riktlinjer. Viss gränsdragnings problem kan dock finnas med vad som inryms i löpande förvaltningen och därigenom tecknandet av firman. VD har dock en möjlighet teckna bolaget utan styrelsens initiala godkännande, om det rör sig om ett beslut som inte kan dröja då det skulle innebära en väsentlig olägenhet för bolaget. Dock måste VD i efterhand få godkännande av styrelsen, då VD när handlingen företogs gick utanför sin uppgift.⁵⁰ Det åligger även VD att företa åtgärder som är nödvändiga för att bokföring och medelsförvaltningen överensstämmer med lag samt att de sköts på ett betryggande sätt.⁵¹

De uppgifter som åligger styrelseledamot och en VD är i många avseenden lika. De är till för att sköta bolaget på ett betryggande sätt, samt kontrollera varandra inom bolaget. Detta innebär att omsorg måste visas i alla hänseenden och att verka för bolagets skull vara den primära uppgiften. Att inneha en styrelsepost eller vara VD innebär även att skadeståndsskyldighet kan ligga för handen om de gör sig skyldiga till ett culpöst handlande eller ett culpöst handlande genom underlåtelse att agera. Det finns ingen nedre begränsning för när något skall anses vara culpöst. I teorin kan även väldigt ringa oaktsamhet leda till skadeståndsansvar.⁵² Att ett skadestånd mot en organledamot utdöms på grund av ringa oaktsamhet är i praktiken föga troligt. Att ha ett allt för lågt krav vid ringa oaktsamhet innebär att riskerna för en organledamot blir avsevärt högre gällande att bli skadeståndsskyldig mot bolaget för underlåtenhet eller felaktigt agerande.

Då all affärsverksamhet utgör visst risktagande, kan inte ansvaret vara allt för långt gående, samtidigt som reglerna måste verka som ett incitament för att organledamoten

---

⁴⁸ ABL 8 kap 4§.

⁴⁹ ABL 8 kap 6§.

⁵⁰ ABL 8 kap 28-36§§.

⁵¹ ABL 8 kap 29§ 3 st.

⁵² Prop. 1997/98:99, s 190.

skall fullfölja sina skyldigheter mot bolaget.⁵³ Det är således en fin balansgång mellan skyddandet av bolaget och tredje man samt skyddandet av personerna som skall stå tillsvars vid eventuella överträdelser.

Det har på senare tid framkommit att det inte endast är personerna som uttrycks i 29:1 ABL som kan omfattas av ansvarsbestämmelserna. Det kan även finnas personer utöver den registrerade ledningen, som genom deras agerande framstår som att det har en position av organledamot.⁵⁴ Det har varit omtvistat huruvida dessa personer skulle omfattas av skadeståndsansvaret i 29:1 ABL eller inte. I ett rättsfall⁵⁵ uttalade HD att även de som inte utgör registrerad ledning i ett bolag, men som framstår som att de ingår, skall jämföras med personerna som ingår i den registrerade ledningen. Således omfattas även så kallade de facto directors i skadeståndsansvars bestämmelser i 29:1 ABL.

Personer som utgör Shadow directors har också varit föremål för diskussion huruvida de skall omfattas av ABL:s skadeståndsregler eller inte. En shadow director innebär en person som verkar i det fördolda, genom att ge den faktiska ledningen instruktioner eller råd, hur bolaget skall skötas och hur den faktiska ledningen skall agera i vissa situationer.⁵⁶ HD uttalar att ”[...] den som framstår som den i själva verket bestämmande i bolaget utan att formellt ingå [...] bör jämföras med en person med organställning.”⁵⁷ Här borde även Shadow directors kunna innefattas och således omfattas av skadeståndsbestämmelserna i 29:1 ABL.

3.5 29:5 ABL

3.5.1 Rekvisiten

De personer som omnämns i 29:1-3 ABL kan vid ett skadestånd riktat mot dem eventuellt få det jämkat enligt regeln i 29:5. För att jämningsregeln skall kunna användas måste dock vissa rekvisit vara uppfyllda. Dessa rekvisit kommer att diskuteras separat under rubriken 3.5.2-3.5.5. Det har dock anförts i förarbeten att det inte är lagstiftarens mening att sätta fasta ramar för vad som skall inkluderas i dessa rekvisit, utan det har

---

⁵³ Prop. 1997/98:99, s 187.

⁵⁴ Andersson, *Kapitalskyddet i aktiebolag – en lärobok*, 5:e uppl, LitteraturCmpagniet, Stockholm, 2005, s.174ff.

⁵⁵ NJA 1997 s 418.

⁵⁶ Andersson, *Kapitalskyddet i aktiebolag – en lärobok*, s.174ff.

⁵⁷ NJA 1997 s 414, s 452, taget från NJA:s samlingsböcker och ej Karnov-Plus.

istället lämnats upp till rättstillämpningen att besluta när kriterierna för jämkning bör komma ifråga⁵⁸. Det anses att lagtexten måste vara allmänt hållen på grund av den stora mängd med olika situationer som kan uppkomma.⁵⁹ Vidare är diskussionen i doktrinen knapphändig rörande rekvisitens innebörd. Ledning ur allmänna bestämmelser verkar inte heller finnas, utan en jämförelse av bestämmelsens ändamål ligger nu för handen.

3.5.2 Handlingens art

Som tidigare anförts har det inte varit lagstiftarens mening att definiera vilka omständigheter som kan anses hänförliga till rekvisiten i jämningsregeln. Undersöker man rekvisitet ”handlingens art” kan detta uppdelas i två delar, själva handlingen och arten av handlandet.

Med handlingen kan man underförstått utröna att det är den skadegörande handlingen som rekvisitet tar sikte på. Handlingen som föranlett skadan uppstår antingen genom att agerande skett på felaktigt sätt eller genom underlåtenhet att agera. Handlingens art tyder snarare på arten av den skada som handlingen medfört, genom det felaktiga handlandet eller underlåtenheten att handla samt även omfattningen av handlandet. Detta borde i sin tur kunna sammankopplas med skuldgraden som tas i beaktning vid jämkning.⁶⁰ En sammanvägning av detta blir att skuldgraden, graden av culpa, från den skadevållandes sida skall läggas till grund vid bedömningen av handlingens art. Ett antagande kan vara om man från huvudprincipen att fullt skadestånd skall utgå vid skada, skulle en ringa skuld hos den skadevållande eventuellt kunna utgöra ett skäl för jämkning. Detta sett från andra hållet innebär att desto större grad av skuld man har i det inträffade, desto mindre chans för jämkning bör således finnas.

3.5.3 Skadans storlek

Den andra jämningsgrunden är skadans storlek. Inte heller detta rekvisit utreds i förarbeten, praxis eller i litteraturen. Dock förefaller det som ganska logiskt att skadans storlek avser de faktiska verkningar som skadan ger. De skador som uppkommer i aktiebo-

---

⁵⁸ Prop. 1997/98:99, s. 191. Se även Nerep, & Samuelsson, *Aktiebolagslagen kapitel 23-32, en lagkommentar*, s. 375.

⁵⁹ Prop. 1997/98:99, s. 187.

⁶⁰ Kedner, G, Roos, C-M, Skog, R, *Aktiebolagslagen del II (10-19 kap.) med kommentar*, 5 uppl, Norstedts Juridik, Stockholm, 1996, s. 271.

lagsrättslig mening är som tidigare nämnts regelmässigt rena förmögenhetsskador⁶¹. Det innebär att den skada som kan uppkomma i ett AB kan vara mycket större och mer omfattande än de skador som bedöms enligt reglerna för allmänna skadeståndsrätten.

Skadans storlek borde kunna vägas samman med den skälighetsbedömning som görs individuellt i varje fall. Viss ledning torde även kunna hämtas från den allmänna skadeståndsrätten och den allmänna jämningsregeln i 6:2 SkL. Detta då både SkL och ABL syftar till att undanröja att allt för betungande skadestånd utdöms. Beroende på en skälighetsbedömning av skadans storlek borde skadeståndet kunna jämkas om beloppet är för betungande, under beaktning till utbredningen av skadan samt skadevållarens ekonomi.

3.5.4 Omständigheterna i övrigt

Rekvisitet ”omständigheterna i övrigt” kan enligt sin ordalydelse innefatta många olika omständigheter. De omständigheter som inte passar in under de andra två rekvisiten kan tänkas hamna under detta rekvisit. Genom dess breda innebörd är det således omöjligt, för att inte säga opraktiskt att försöka definiera vad för händelser eller saker som kan tänkas innefattas.

3.5.5 Samlat om rekvisiten

Det är väldigt svårt att finna den rätta innebörden med dessa rekvisit då det inte finns något material av något slag som behandlar denna regel. En lämplig väg att gå är, efter att handlingens art är bestämd är att ledning och slutsats måste hämtas från rekvisitet skadans storlek. Sedan måste även sammanvägning av övriga omständigheter ske som kan påverka bedömningen. Föreligger det till exempel en handling som innebär ringa culpa jämte en stor och utbredd skada, skulle jämkning enligt mitt tycke kunna ligga för handen. Det återspeglas även i skadeståndets grundtanke som är att det skall försätta den skadelidande i samma situation som innan skadan var ett faktum, dock skall det kunna jämkas om det är obilligt med hänsyn till ovan nämnda rekvisit.

---

⁶¹ SOU 1995:44, s.253 f.

4 Jämkning enligt dansk rätt

4.1 Inledning

För att kunna svara på mitt syfte samt att det skall bli en rättvis komparativ studie anser jag det vara viktigt att ta upp jämkning även ur ett danskt perspektiv. För att kunna föra ett resonemang om jämningsregeln i de aktiebolagsrättsliga lagarna i respektive land behövs en bakgrundsbeskrivning för att förstå helheten samt för att senare kunna presentera en slutsats.

4.2 Allmänt om jämkning i danskt perspektiv

Innebörden av ren förmögenhetsskada är den samma som i svensk rätt, det vill säga att någon lider skada utan samband med person- eller sakskada.⁶² Skadeståndet anses även ha trygghetsskapande funktion, som i svenska termer närmast kan översättas med den reparativa funktionen, som innebär att den skadelidande skall försättas i samma situation (ekonomiska) som innan skadan hände. Även den preventiva funktionen återfinns i den danska skadeståndsrätten. Ett utdömt skadestånd skall göra att skadevållaren blir mer försiktig och aktsam i sitt handlande i framtiden.⁶³ Liksom i den svenska rätten finns det i den danska erstatningsansvarsloven⁶⁴ (motsvarande skadeståndslagen) en allmän jämningsregel som omfattar såväl person- och sakskada, samt även ren förmögenhetsskada. Den allmänna jämningsregeln återfinns i 24§ EAL och innebär precis som den svenska, att skadestånd kan jämkas eller bortfalla i sin helhet.⁶⁵

Regeln i 24§ EAL innehåller rekvisiten skadans storlek, ansvarets beskaffenhet, skadevållarens förhållanden, skadelidandes intresse, föreliggande försäkringar samt omständigheterna i övrigt. Det sker en helhetsbedömning av alla omständigheter, där det är skadevållarens ekonomiska förmåga som är den primära utgångspunkten. Detta innebär att om skadevållaren innehar en ansvarsförsäkring kan en jämkning aldrig bli aktuell. Även innehav av bil och hus kan försvåra möjligheterna att få till jämkning.⁶⁶

---

⁶² Von Eyben, B, Nørgaard, J, Vagner, H-H, *Lærebog i erstatningsret*, 3. Udgave, Jurist og Økonomforbundets Forlag, 1995, s.21.

⁶³ Von Eyben & Nørgaard & Vagner, *Lærebog i erstatningsret*, s.27.

⁶⁴ Lov nr. 885 af 20.09.2005 om lov om erstatningsansvar

⁶⁵ EAL 3:24§, se även, Gomard, B, *Aktieselskaber & anpartsselskaber*, 4 udgave, Jurist og Økonomforbundets Forlag, 2000, s. 429.

⁶⁶ Von Eyben & Nørgaard & Vagner, *Lærebog i erstatningsret*, s. 346-347.

Ett av rekvisiten i EAL, ”skadans storlek” (skadans størrelse), kan göras till föremål för jämkning när det vid en skadegörande handling tillfogar alvarlig skada på flera personer. För sakskada kan det även i vissa fall vara för handen att i vissa tillfällen är det kanske mer närliggande att begränsa skadevållarens ersättningsansvar utifrån händelseförloppet, genom en adekvansbedömning.⁶⁷

Answarets beskaffenhet innebär att om den oaktsamhet som skadevållaren har orsakat är ringa, kan hans ansvar, om omständigheterna i övrigt talar för detta, få skadeståndet jämkat. Dock kan inte endast oaktsamhet medföra att skadestånd jämkas utan det måste ses tillsammans med det ansvar som föreligger och omständigheterna i övrigt.⁶⁸

Rekvisitet ”skadelidandes intresse” skall vid bedömning om personen är lika gott ekonomiskt ställd eller kanske till och med bättre ekonomiskt kompenserad efter skadan på grund utav utbetalningar från tredje man. Kan detta tala för, men inte i sig själv, att jämkning enligt 1st 24§⁶⁹ kan aktualiseras eller att ansvaret för skadevållaren helt kan falla bort.

Den allmänna jämningsregeln skall tillämpas restriktivt, annars tappar skadeståndet sin funktion. Rekvisiten i den danska allmänna regeln är betydligt fler än i den svenska. Dock framkommer det i motiven till SkL att de som är uttryckliga rekvisit i den danska lagen är omständigheter i den svenska lagen, som skall i samverkan med rekvisiten ligga till grund för bedömningen av skadestånd och jämkning i SkL.

4.3 Jämkningsregler enligt selskabsloven/lov om A/S och ApL

Införandet av den nya selskabsloven⁷⁰ har inte inneburit någon förändring av reglerna gällande ledningsansvaret som har funnits i ApL⁷¹ och AL⁷². Bestämmelserna om ersättningsansvar är framfört i överensstämmelse med de språkbruk och de begrepp som gäller i den nya lagen. Bestämmelsernas grundläggande utgångspunkt, culparegeln, är

---

⁶⁷ Von Eyben & Nørgaard & Vagner, *Lærebog i erstatningsret*, s. 347.

⁶⁸ Von Eyben & Nørgaard & Vagner, *Lærebog i erstatningsret*, s. 346-347.

⁶⁹ Von Eyben & Nørgaard & Vagner, *Lærebog i erstatningsret*, s. 348.

⁷⁰ Lov nr 470 af 12.6.2009 om aktie- og anpartsselskaber (selskabsloven).

⁷¹ Lov nr 650 af 15.6.2006 lov om anpartsselskaber.

⁷² Lov nr. 649 af 15.6.2006 om lov om aktieselskaber.

inte den som är avgörande om ledningen skall kunna påföras ett ersättningsansvar.⁷³ Liksom i den svenska rättstillämpningen är användningen av jämningsregeln för styrelsens ansvar mycket begränsad.⁷⁴

I förarbetet till AL framkommer det, precis som i de svenska förarbetena att det inte uttryckligt är definierat vad som anses inrymmas i rekvisiten. Det är inte heller uttryckligt uttalat att jämkning endast kan ske när oaktsamheten är att beteckna som grov. När bedömning sker i enlighet med rekvisiten i jämningsregeln innebär det att skadeståndet endast undantagsvis jämkas i de fall det förekommer grov oaktsamhet, och detta endast när det föreligger särskilda omständigheter som är att se som speciellt ursäktliga.⁷⁵

Bestämmelsen i 140§ AL överensstämmer med den allmänna danska ersättningsrätten, där det åläggs ersättningsansvar för adekvat skada som är till följd av en rättsstridig handling som kan tillräknas skadevällaren som är avsiktligt oaktsam.⁷⁶ I 140§ AL bestämning av personkretsen utesluter inte att även personer som inte direkt uttrycks kan innefattas då de medverkat till rättsmissbruk, begånget av personer som omnämns i 140§, även dessa är ansvariga enligt culparegeln.⁷⁷

4.4 Ledningsmedlemmarnas ersättningsansvar

Alla som är styrelsemedlemmar eller VD i ett danskt bolag erhåller automatiskt genom sin post representationsmakt för att företräda bolaget. För att kunna binda bolaget eller avge löften måste personerna med representationsmakt även ha teckningsbefogenhet. Denna befogenhet erhålls genom att personerna i fråga blir registrerade på sina poster. Detta gäller för så väl AL som ApL.⁷⁸ Det ansvar som åvilar ledningen är ett culpa ansvar. Vid användning av culpa regeln skall man först avgöra om handlandet är oförsvarligt. Genom att avgöra om handlandet är oförsvarligt, det vill säga vad som normalt sett

---

⁷³ Neville, M & Sørensen Engsig, K, *Den nye selskabslov*, udgave 1:1, Jurist og Økonomforbundets Forlag, 2009, s. 117.

⁷⁴ Neville & Sørensen, *Den nye selskabslov*. s 129.

⁷⁵ Betænkning om en fællesnordisk aktieselskabslovgivning, Betænkning nr 540, 1969 (Afgivet af det af handelsministeriet den 6 november 1964 nedsatte udvalg, København, s 177.

⁷⁶ Rosenberg, I, Sneholt, L, Thomsen, N, *A/S' loven - med kommentarer*, 6 udgave, Forlaget Thomson A/S, 1999, s. 456.

⁷⁷ Gomard, *Aktie selskaber & anpartsselskaber*, s.429.

⁷⁸ SL 135§, Werlauff, Erik, *Skelskabsret*, 5. udgave, Thomson A/S, København 2003, s 511- 513.

hade kunnat förväntas av personen i den konkreta situationen, fastställs en norm för vad som är ett fullgott och försvarligt beteende för en person i ledande ställning.⁷⁹

De plikter som åvilar ledningen i ett bolag återfinns i 112-117§§ SL, som innehåller de uppgifter som finns för respektive styrelse, tillsynsråd och direktion. Danska associationsrätten innehåller många olika bolagsstrukturer som kan väljas, beroende på vilken bolagstyp man vill ha. I 117§ jämfört med 111§ SL görs det åtskillnad mellan bolag som har en styrelse (bestyrelse) och de bolag som inte har en styrelse. I bolag där styrelse finns är det direktionens uppgift att ensamt ombesörja den dagliga ledningen av bolaget. Detta skiljer sig från de bolag som valt att inte ha styrelse, där det istället är direktionen som påförs de uppgifter som normalt åvilar styrelsen.⁸⁰ De bolag som inte har en styrelse har istället ett tillsynsråd. De ledamöter som ingår i direktionen kan anses ha samma ställning som en VD har i ett svenskt bolag, dock skiljer det sig åt i den meningen att i svenska bolag finns det endast en VD medan i danska bolag kan det finnas flera ledamöter i direktionen som har samma ställning som en VD⁸¹.

Det är styrelsen i ett bolag som utarbetar riktlinjer som direktionen har att följa,⁸² medan det i bolag utan styrelse är direktionen som själv utarbetar riktlinjer, som sedan tillsynsrådet skall tillse att de efterföljs.⁸³ Tillsynsrådets främsta uppgift i bolaget är att fungera som ett kontrollorgan.⁸⁴ De plikter som normalt sett åläggs en styrelse och ett tillsynsråd innefattar övervakning av bokföringen och räkenskaper, att de fortgår på ett tillfredsställande sätt. Styrelsen eller tillsynsrådet skall löpande erhålla rapporter om bolagets finansiella förhållanden, samt att de skall utarbeta de nödvändiga procedurerna för riskhantering och interna kontroller som bolaget behöver.⁸⁵ Dessa plikter är sedan avgörande gällande för den ansvarsfrihet som skall ges vid årets utgång, eller för den eventuella culpabedömning när ett ersättningsanspråk riktas mot dem.⁸⁶ Tillsynsrådet tar aldrig beslut som kan leda till ekonomisk förlust för bolaget. Rådet skall istället sörja för att

---

⁷⁹ Neville & Sørensen, *Den nye selskabslov*, s. 118-119.

⁸⁰ SL 111§ samt 117§.

⁸¹ Dotevall, R, *Skadeståndsansvar för styrelseledamot och verkställande direktör*, Norstedts Förlag, Stockholm, 1989, s. 40.

⁸² SL 115§, 4st.

⁸³ SL 116§, 4st.

⁸⁴ Neville & Sørensen, *Den nye selskabslov*, s. 121-122.

⁸⁵ SL 115§ och 116§.

⁸⁶ Neville, & Sørensen, *Den nye selskabslov*, s. 119-120.

det finns en erforderlig och anpassad organisation av bolagets verksamhet samt ha ett öga på direktionen, att de sköter sina uppgifter på ett fullgott sett.⁸⁷ Om tillsynsrådet ej utför den övervakning av direktionen som rådet enligt lag skall utföra kan ersättningsansvar på grund utav rådets passivitet inträda. Dock inträder inte ersättningsansvar för medvållande om direktionens beslut skulle visa sig felaktiga då det inte är tillsynsrådets uppgift att djupt tränga in i direktionens förslag⁸⁸.

Ansvar för ledningen i ett bolag är individuellt. Det sker således en individuell bedömning av ledningsmedlemmarna om de har ådragit sig ett ersättningsansvar eller inte. Detta kan dock te sig problematiskt i praktiken, då ledningen är ett samarbetande organ och bedömningen blir då i många fall att hela styrelsen skall ses som ansvarig eller att den i sin helhet undgår ansvar.⁸⁹

Enskilda ledningsmedlemmar bedöms utifrån samma kriterium, oavsett deras erfarenhet och yrkesmässiga förutsättningar. Som utgångspunkt medför detta inte en skärpt bedömning, om en styrelsemedlem har särskild kunskap, erfarenhet eller förutsättningar. I praktiken innebär detta dock att en konkret bedömning sker där det är svårt att inte ta hänsyn till särskilda erfarenheter eller särskild utbildning.⁹⁰ Det har även framkommit i rättspraxis att ansvaret har blivit jämkat med hänsyn till ledningsmedlemmarnas underlägsna ställning⁹¹.

Det är den allmänna culparegeln som skall ligga till grund vid bedömningen av ersättningsansvaret. Som följd av culparegeln kan ledningen ådra sig ersättningsansvar för påräkneliga skador som vållas vid rättsstridiga handlingar eller underlåtenhet, och som skadevållare orsakat avsiktligt eller genom oaktsamhet. I gällande dansk rätt är den nedre gränsen ringa oaktsamhet. Detta är den lägsta gränsen för vilken en person kan åläggas ersättningsansvar. Det utesluter vidare inte att ansvaret preciseras till exempel genom att ledningens förpliktelser uppräknas eller utvidgas genom att det indras nya ansvarsområden.⁹² Typiska grunder för ledningens ersättningsansvar är att det förekommer

---

⁸⁷ SL 116§.

⁸⁸ Neville & Sørensen, *Den nye selskabslov*, s. 121-122.

⁸⁹ Neville & Sørensen, *Den nye selskabslov*, s. 122.

⁹⁰ Neville & Sørensen, *Den nye selskabslov*, s. 122-123.

⁹¹ U.f.R 1979 s. 777V.

⁹² Betänkning 1498 November 2008, Modernisering av selskabsretten, ekonomi & Erhvervsministeriet, s36-37.

passivitet eller underlåtenhet att hålla sig informerade om bolagets förehavanden. Domstolens praxis visar att det avgörande för vem som är ansvarig i ett bolag inte nödvändigtvis är de personer som är registrerade som bolagets ledning, utan det är de personer som faktiskt har agerat, som bär ansvaret, oavsett deras position i bolaget. Således kan detta medföra ett ledningsansvar för till exempel aktieägare eller anhöriga till personer i den egentliga ledningen.⁹³ Detta innebär, precis som i Sverige att bolagsmännen måste visa den omsorg och sköta sina förpliktelser på ett sådant sätt som kan krävas av en syssloman i den positionen.

4.5 Selskabsloven, AL och ApL

4.5.1 Rekvisiten

Regeln om jämkning i SL innehåller tre rekvisit som skall vara uppfyllda för att jämkning skall kunna ske: skyldgraden, skadens størrelse og omstændighederne i øvrigt.⁹⁴ Det är liksom i den svenska rätten väldigt ovanligt att denna regel aktualiseras.⁹⁵ Detta innebär att praxis på området är väldigt begränsad, och beskrivning av innebörden av rekvisiten är således knapphändig. Det har uttalats i förarbetena till AL att det precis som i de svenska förarbetena inte är uttryckligt definierat vad som anses inrymmas i rekvisiten⁹⁶.

4.5.2 Skuldgraden

Efter värderingen av den inträffade situationen skall hänsyn tas till graden av skuld (skyldgraden). I vilken utsträckning personen har gått, eller hjälpt till, att gå utöver vad en person i den ställningen skall göra, eller i vilken mån har personen hjälpt till att motverka det uppkomna. Det förefaller i alla fall för mig att har en person försökt att i viss mån motverka att skada uppstår bör jämkning kunna ligga för handen. Således uttrycker skuldgraden att ju mer man är delaktig i den uppkomna skadan desto mindre skäl föreligger det att jämkning skall ligga för handen.

---

⁹³ Betänkning 1498 November 2008, Modernisering av selskabsretten, ekonomi & Erhvervsministeriet, s37-38.

⁹⁴ SL 363§.

⁹⁵ Neville & Sørensen, *Den nye selskabslov*, s. 129.

⁹⁶ Betänkning om en fællesnordisk aktieselskabslovgivning, Betänkning nr 540, 1969 (Afgivet af det af handelsministeriet den 6 november 1964 nedsatte udvalg, København, s 177.

4.5.3 Skadans storlek

Liksom i den svenska aktiebolagsrätten finns rekvisitet skadans storlek (skadens størrelse), som grund för jämningsregelns bedömning. I den danska rätten anser jag att det finns en större koppling med den allmänna ersättningsrätten än vad det finns i svensk rätt. I tidigare versioner av ApL tog man bort skadestandsreglerna och där med också jämningsreglerna, för att istället använda den allmänna ersättningsrätten vid eventuella skadestandsanspråk riktade mot personer i bolaget. Detta gjordes då den allmänna lagregeln ansågs vara så pass flexibel att den även kunde innefatta bolagsrättsliga angelägenheter⁹⁷. Detta tycker jag talar för att viss ledning bör kunna hämtas från den allmänna ersättningsrättens avgöranden och då speciellt deras bedömning av kriteriet skadans storlek.

Skadans storlek anser jag tar sikte på den storlek som den inträffade skadan faktiskt åsamkat. Inträffade en stor skada med endast litet inslag av oaktsamhet bör detta tala för att jämkning kan föreligga. Skulle det istället innebära att antingen en stor eller liten skada inträffat till följd av stor oaktsamhet eller avsiktlighet, borde detta tala för att jämkning inte skall aktualiseras. Hade jämkning kunnat aktualiseras i en sådan situation talar det emot den allmänna princip som skadestånd utgår ifrån. En restriktiv användning av denna regel är därför också att föredra, detta för att inte underminera skadeståndets principer och göra det lättare för att undgå ett skadestandsansvar.

4.5.4 Omständigheterna i övrigt

Rekvisitet omständigheterna i övrigt (omstændighederne i øvrigt), tycker jag överensstämmer i sin helhet med det svenska rekvisitet med samma namn. Det är en ”slasktratt” för de omständigheter som inte går att härleda till något av de andra rekvisiten som skall bedömas enligt jämningsregeln.

Liksom i den svenska rätten gå det inte att definiera vad som skall ingå i detta rekvisit. Detta ter sig ganska självklart genom att endast se till rekvisitets ordlydelse, ”omständigheterna i övrigt”, innebär att det kan omfatta många händelser och situationer. Det skulle te sig ytterst opraktiskt att ens försöka att definiera vad detta rekvisit skall innehålla.

---

⁹⁷ Friis Hansen, S, *Anpartsselskaber efter loven af 1996*, 1. udgave, GadJura Thomson Information, København 1998, s. 135.

5 Praxis

5.1 Inledning

Som tidigare nämnt är tillgången till praxis gällande både svensk och dansk rätt väldigt begränsad gällande tillämpningen av jämkningsregeln. I följande kapitel kommer de relevanta rättsfallen på området att presenteras. Upplägget kommer att vara att finna ett mönster för domstolarnas resonemang, vilka punkter som är att anse som extra viktiga, var läggs vikten i resonemanget, samt att få fram om det föreligger skillnader i ländernas olika domstolars resonemang.

5.2 Svensk praxis

5.2.1 NJA 1998 s 743

Första riktiga svenska rättsfallet, där jämkningsregeln aktualiseras, är i NJA 1998 s 734. Det handlar om skadeståndsskyldigheten för en revisor som lämnat felaktiga uppgifter i förhållande till ÅRL. En bank hade lämnat krediter till ett bolag baserat på de uppgifter som fanns i deras årsredovisning. Bolaget gick sedan i konkurs och banken ville ha betalt för sin fordran. Banken väcker då talan mot revisorn på grund av att denne skulle ha medverkat till den skada som banken åsamkats, och då de ej kan få betalt för hela sin fordran genom bolaget. Givetvis bestrider revisorn att han skulle ha varit medvållande till den uppkomna skadan. I detta fall görs bedömningen om bolaget har tillfogats skada i ett separat fall.⁹⁸ Det framkommer att bolaget har tillfogats skada. Frågan huruvida det var revisorn som vållat skadan skulle återförvisas till HovR.

Revisorns oaktsamhet gällande värderingen av varulagret har grundas på att denne inte har granskat årsredovisningarna enligt god revisionsred. Revisionsberättelserna innehåller inte heller någon uppgift som rör varulagret. Han kan således inte anses ha införskaffat tillräckligt med underlag för att kunna utföra sin kontroll av varulagret. Detta styrks vidare av att revisorn inte har kunnat presentera någon form av dokumentation som skulle tyda på något annat.

Frågan huruvida revisorn varit vållande eller inte till den skada som uppstått för banken i samband med att banken inte har kunnat få betalt för hela sin fordran, har HovR vid

---

⁹⁸ NAJ 1992 s 227.

sin bedömning funnit att så inte har varit fallet, då banken brustit i sin kreditprövning. HD anser att revisorn har varit oaktsam vid värderingen av varulagret men för ett något annat resonemang i sin dom, där de anser att banken inte hade någon anledning att utgå ifrån att årsredovisningarna inte var korrekta, eftersom de varit detta under lång tid när banken beviljat krediter till bolaget. Dock handlade det nu konkursatta bolaget i en riskfylld bransch där stora prisändringar förekom på kort tid. Därför hade det funnits anledning för banken att företa grundligare kreditprövningar. HD anser att banken brustit i sin kreditprövning, men den oaktsamhet som detta resulterar i är betydligt lägre än den som åläggs revisorn. Banken hade sedan tidigare begränsat sitt ersättningsanspråk på grund utav processuella skäl, detta trots att anspråket i realiteten var mycket större. Genom detta kunde inte jämkning företas.

5.2.2 Tyngdpunkten för ersättningsansvarets bedömning

Revisorns oaktsamhet grundar sig på hans underlåtenhet att inte granska varulagret, årsredovisningarna samt att han skrev en ”ren revisionsberättelse”, trots att så inte var fallet. Resonemanget från HovR och HD skiljer sig åt gällande oaktsamheten. HovR lägger stor vikt vid bankens oaktsamhet i sin kreditprövning, medan HD anser att den oaktsamheten som banken gjort sig skyldig till inte är lika grov som revisorns. Detta grundas på att banken tidigare har lämnat krediter till bolaget på grundval av årsredovisningarna. HD säger vidare att det generellt sett är korrekt att antaga att ett bolags redovisningar är riktiga där det anges att de upprättats enligt gällande lag. Dock är branschen relativt riskfylld där ändringar i pris händer mycket snabbt. Hade branschen inte varit riskfylld anser jag att banken inte hade tillmätts någon större oaktsamhet. Detta grundat på HD:s uttalande att det generellt sett skall gå att lita på räkenskaper upprättade enligt lag.

5.2.3 Tyngdpunkten för jämningsregelns bedömning

I detta fall är den enda tyngdpunkten för bedömningen av jämningsregeln att ersättningsanspråket redan hade blivit begränsat. Medvållande från bankens sida kunde därför inte aktualisera regeln. Det utgör en klar indikation på att om ett anspråk har begränsas, kan det heller aldrig jämkas. Dras en parallell med SkL 6:1 hade jämkning kunnat ske då den skadelidande hade varit medvållande till den uppkomna skadan. Om ersättningsanspråket inte hade nedsatts på grund av processuella skäl hade jämkning säkerligen kunnat aktualiseras, då banken varit medvållande till skadan. Domstolen nämner i detta

fall inte ens de rekvisit som föranleder jämkning, utan grundar endast bedömningen på att beloppet redan har blivit nedsatt och skall därför inte jämkas. Detta ger ingen klarhet hur rekvisiten skall tolkas utan snarare när jämkning inte kan aktualiseras.

5.2.4 NJA 2006 s 136

I fallet⁹⁹ har ett bolag lidit skada genom att dess VD plockat ut stora, icke fakturerade arvoden. Revisorn i detta bolag har inte utfört de plikter som har förväntas av denne. Granskning av årsredovisning, räkenskaper samt revisionsberättelsernas avsaknad av anmärkningar av de olovliga arvodena, innebär att revisor brustit i sin granskning. Då VD avlidit innan målet gick till domstol avskrevs skadeståndsanspråket mot denne. Revisorn bestrider att VD:n skulle ha tagit ut högre arvoden än tillåtet för att sedan fakturera bolaget det normala arvodet. Detta grundas på att VD:n varit berättigad ersättning då han varit till nytta för bolaget, och således skulle bolaget inte ha lidit skada av VD:ns egen arvodering.

Rätten gjorde bedömningen att överdebiteringen som VD:n företog utgjorde stora utgiftsposter eftersom bolaget inte hade någon större omsättning. Revisorn borde därför uppmärksammat detta och hans underlåtenhet att inte göra detta medför att han har förfarit oaktsamt. Posten skatter och avgifter påverkades även av revisorns underlåtenhet. Bolaget gick miste om mycket pengar i form av moms- och arbetsgivaravdrag. Revisorn anses skadeståndsskyldig på grund av sin vårdslöshet i form av underlåtenhet att agera och utföra de plikter som åligger en revisor.

Den hänskjutna frågan till HD är huruvida skadeståndet kan jämkas på grund av medvållande från bolagets sida, främst under principerna om passiv identifikation. Revisorn hävdar att bolaget kände till de olovliga debiteringarna som VD:n företog. Då överdebiteringen utgjorde stora poster i räkenskaperna borde styrelsen ha märkt detta då de skall sörja för att bokföringen sköts på betryggande sätt. Några av de plikter som styrelsen skulle ha företagit, går inte att delegera. Han menar därför att styrelsen har brustit i sin kontroll av förvaltningen av bolaget samt tillsynen av VD:n. HD säger att jämkning på grund av medvållande inte skall föreligga.

---

⁹⁹ NJA 2006 s 136.

5.2.5 Tyngdpunkten för ersättningsansvarets bedömning

Det ersättningsansvar som aktualiseras i detta fall grundas på revisorns försumliga handlande. Denne har inte på ett fullgott sätt utfört de plikter som normalt sett åvilar en revisor. Den bristande kontrollen har inneburit en ersättningsgill skada för bolaget.

5.2.6 Tyngdpunkten för jämningsregelns bedömning

I detta fall utförs det, i förhållande till NJA 1998 s 734, en relativt utförlig redogörelse för bedömning gällande jämkning vid medvållande. Mycket vikt läggs vid de plikter som åvilar personer i styrelsen samt revisorn. I detta fall handlar det om ersättning vid det interna ansvaret, där en revisor genom oaktsamhet tillfogar bolaget skada. HD gör i detta fall ett ställningstagande som innebär att brister revisorn i sin kontroll av räkenskaper samt förvaltningen av bolaget, som i sin tur innebär ett ersättningsansvar för denne, är även styrelseledamot och VD ansvariga för den uppkomna skadan, då även de skall sörja för förvaltningen av bolaget och att tillse att bokföringen och årsredovisningen görs korrekt. Revisorn är en organledamot och medvållande kan enligt HD endast jämkas om det finns ett tredje intresse involverat, till exempel genom att en borgenär lidit skada. Då det i detta fall, genom HD:s ställningstagande att styrelsen också medverkat till den uppkomna skadan, berörs flera organledamöter. Det framkommer att vid bedömning av jämningsregeln skall beaktning tas till de plikter som åvilar de inblandade personerna på grund av deras ställning i bolaget, samt till arten och graden av deras medverkan. I detta fall då inget tredjemans intresse är inblandat, skall inte jämkning ske, då revisorn i form av organledamot kan rikta regresstalan mot de övrigt ansvariga eftersom de svarar solidariskt för den uppkomna skadan.

Detta innebär att vid ett bolagsinternt ansvar, där en organledamot orsakar bolaget skada, finns det nästan alltid ett visst mått av medvållande. Detta på grund av de kontrollerande, icke delegerbara, plikterna som åvilar en organledamot. Denna kontrollfunktion är en grundläggande förutsättning för ett aktiebolag för att kunna upprätthålla den ordning som ett välskött bolag kräver.

Jämkning kan dock ske av det ersättningspliktiga beloppet under hänsyn till envars plikter samt arten och graden av personers medverkan. Det spelar dock mindre roll då det föreligger regressrätt vid ett bolagsinternt ansvar. Även om detta rättsfall handlar om

revisorerna försummelse tror jag att utgången hade blivit den samma om det var en VD som hade tillfogat bolaget skadan och inget tredje intresse var inblandat.

5.3 Dansk Praxis

5.3.1 U.f.R 1979 s 777 V

I fall U 1979 s 777 V rörde det sig om ett familjeägt bolag som fick träda i likvidation på grund av bolagets insolvens. Bolaget hade ett tillgodohavande på 223 000 DKK hos bolagets styrelseordförande, tillika far till styrelsemedlemmarna, samt make till bolagets största aktieägare. Ägaren och styrelseordförande till bolaget hade 3 barn som ingick i bolagets styrelse. Barnen hade inte vidtagit den tillsyn av bolaget och dess verksamhet som krävs av lagen av personer i den ställningen. I fallet anfördes det att barnen, tillika styrelsemedlemmarna, vid blott en granskning av bolagets räkenskaper hade kunnat se att det förekommit olovlig utgivning av olika lån till deras far. Både lån utgivna innan den ”nya” aktiebolagslagen ikraftträdande samt lån utgivna efter den nya lagens ikraftträdande, utgjorde olovlig utgivning.

Ingen av styrelsemedlemmarna hade vid inträdet i bolaget vetskap om de plikter som kom med deras post, utan gick med i styrelsen som en gest mot deras far. Samtliga av styrelsemedlemmarna förlitade sig på att bolagets advokat eller revisor skulle meddela dem om något inte stod rätt till i bolaget samt om de behövde ingripa. Advokaten meddelade inte styrelsemedlemmarna att något var fel. Revisorn gjorde endast notering i räkenskaperna att det förekom olovlig utbetalning av lån. Ingen av styrelsemedlemmarna tog del av räkenskaperna och gjorde inte heller ansats till att ta del av dem.

Styrelsemedlemmarna har genom sitt passiva handlande och underlåtenhet att vidta de åtgärder som krävs av personer i deras ställning, anses ha ådragit sig ersättningskyldighet. Dock måste det vid bestämning av ersättnings storlek tas i beaktning den osäkerhet som föreligger gällande vilken betydelse ett ingripande från medlemmarnas sida hade haft för borgenärernas förlust. Med särskild hänsyn till den familjemässiga bakgrunden samt de svarandes underlåtenhet och bristande tillsyn av bolagets verksamhet, som kom av att de istället uppdragit åt bolagets advokat eller revisor att underrätta dem vid angelägenheter som kräver deras uppmärksamhet som styrelsemedlemmar, får det anses att ersättningsanspråket kan nedsättas i enlighet med 143§ AL. Styrelsemedlem-

marna tillika barnen till bolagets nu avlidne ägare skall svara solidariskt för betalningen av ersättningen, med en summa på 15 000 DKK.

5.3.2 Tyngdpunkten för ersättningsansvarets bedömning

I dåvarande AL kunde ersättningsansvaret aktualiseras genom att avsiktligt eller oaktsamt tillfoga bolaget skada. Bedömningen i ovanstående fall lades det stor vikt vid de plikter som åvilar en styrelseledamot. Det faktum att personerna på ett mycket enkelt sätt hade kunnat göra sig medvetna om det olovligt utbetalda lånet talar starkt för att det föreligger oaktsamhet. Domstolen fäster i sitt resonemang stor vikt vid detta faktum och det är även på denna grund, på den skada som uppkommer för bolaget, som culpa ansvaret grundas. I förevarande fall valde likvidatorn att inte driva vidare frågan om ersättningsplikt utan överlät det istället till en borgenär som lidigt förlust på grund av det utbetalda lånet. Borgenären hade rätt att föra talan i detta fall då det utbetalda lånet var en överträdelse av både gammal och ny lag. Det culpaansvar som inträder i detta fall är på grund ut av styrelsens underlåtenhet och passivitet. De plikter som åvilar en person i deras ställning är av stor betydelse. Utredning av vad deras plikter inneburit och vad de i sin tur underlåtit att göra, var definitivt en avgörande faktor.

5.3.3 Tyngdpunkten för jämningsregelns bedömning

Även i detta rättsfall förs det ingen djupgående diskussion eller analys gällande jämningsregeln och dess rekvisit. Dock säger domstolen att på grund av den särskilda familjebakgrunden samt den tillit som de haft till bolagets advokat, att denne skulle underrätta dem om bolagets angelägenheter om det krävdes ingripande från deras sida, utgör grunder för jämkning av ersättningsbeloppet. Jag tycker även att bedömningen som domstolen gör huruvida ett agerande från styrelsemedlemmarnas sida hade påverkat borgenärernas förlust är intressant. I detta fall anser domstolen det som osäkert om det hade funnits någon påverkan för borgenärerna. Detta kan enligt min mening falla in under rekvisitet skadans storlek. Domstolen uttalar inte ens att bedömning om jämkning skall göras utifrån rekvisit ur lagen. En indirekt bedömning gällande tolkningen av rekvisiten ligger i detta fallet för handen.

5.3.4 U.f.R 2001. 873 H

I detta fall rör det sig om ersättningsansvar för tre styrelsemedlemmar i ett danskt aktiebolag. Det var ett familjeägt bolag där mannen var VD och styrelseledamot. Hustrun

och mannens far var också styrelsemedlemmar. Den verkliga skötseln av bolaget företog mannen och hans hustru. Fadern hade inträtt i bolagets styrelse endast på grund av det lagstadgade kravet på tre styrelsemedlemmar. Aktieselskabet hade likviditetsproblem. För att klara sig ur krisen, samt genom påtryckningar från deras bank samt revisor, skulle försäljning företas av en av bolaget ägd fastighet. Detta resulterade i att aktieselskabet sålde egendomen till ett anpartsselskab som de själva ägde. Priset som anpartsselskabet erlade låg betydligt under marknadsvärdet. Aktieselskabet gick i konkurs och ersättningsansvar riktades mot de tre styrelsemedlemmarna. Mannens fader, som var styrelseledamot, avled och dödsboet trädde in i hans ställe.

Fadern hade ingen egentlig vilja att ingå i styrelsen. Han medverkade aldrig på bolagets bolagsstämmor och tog vidare inte heller del av bolagets räkenskaper. Det fanns inget intresse från faderns sida att engagera sig i bolagets förehavanden utan detta sköttes istället av hans son samt hans fru, som utgjorde de två andra i styrelsen. Fadern skrev dock under papper som band företaget utåt, samt godkände årsredovisningar. De två andra i styrelsen befanns ersättningsansvariga för att de inte låtit värdera egendomen och således inte sålt den till marknadsmässigt pris. Till följd av deras underlåtenhet led bolaget skada då korrekt summa pengar inte betalats vid försäljningen. Bolaget försattes senare i konkurs.

Det som fördes vidare till högre instans var kravet mot faderns dödsbo. Det var även detta krav som gjordes till föremål för jämkning.

5.3.5 Tyngdpunkten för ersättningsansvarets bedömning

Även i detta fall ligger tyngdpunkten för domstolens bedömning på de plikter som åvilat personer av betydande ställning inom ett bolag. Berörda personer i detta rättsfall har inte vidtagit de åtgärder som normalt skall göras inom ett bolag. Att inte låta utföra värdering på ett hus som sedan skall säljas till ett bolag, som de sedermera även äger, aktualiserar ersättningsansvar. De har genom oaktsamhet, på gränsen till avsiktligt, tillfogat bolaget skada. Personerna har visserligen försökt att rädda bolaget genom försäljning av egendomen, men underprisförsäljningen har medfört skada för bolaget. Detta är tvärt emot faderns ansvarsbedömning, då denne har underlåtit att söka information om bolagets förehavanden samt att företa sig de plikter som åvilat honom, då han endast inträtt i bolagets styrelse för att uppfylla lagkravet om tre styrelsemedlemmar.

5.3.6 Tyngdpunkten för jämningsregelns bedömning

Endast faderns ersättningsansvar medförde aktualiserande av jämningsregeln. Fadern har som tidigare nämnts inte intresserat sig för bolaget eller driften därav. Hans änka har vidare anfört att på grund av mannens sjukdom visste han inte att han var styrelsemedlem i bolaget. Han visste inte heller om den försäljning som skedde till sonen och hans hustrus anpartsselkab. Fadern skrev endast på papper då de behövde hans underskrift, utan att närmre undersöka saken. Domstolen anser att det inte är styrkt att mannen led av en försvagning av hälsan, som kan tillmätas betydelse vid avgörandet i målet. Han skulle således genom tillräcklig tillsyn kunnat se vad som försiggick i bolaget.

Den mest intressanta delen i domstolens bedömning är deras resonemang kring faderns ersättningsansvar. Det är av sådan storlek att vid full utbetalning ur dennes dödsbo skulle ersättningen ändå inte helt täcka skadan, och hans änka skulle till största del drabbas om full ersättning utgick.

Skuldgraden i detta fall ligger i hans underlåtelse att agera vid den försäljning som föranledde förlusten i bolaget. Skadans storlek är betydande för bolaget då det sedermera gick i konkurs. Under rekvisitet omständigheterna i övrig bör de två andra styrelseledamöternas underlåtenhet att inkludera fadern kunna hamna. De har inte inkluderat honom i dagliga verksamheten och inte heller sett till att han delgivits de som tagits upp på bolagsstämmorna. Även faderns dödsbos ekonomiska förhållanden och drabbande av hans änka torde fall in under detta rekvisit.

Detta mål avgjordes med 3 domare mot 2. Det finns således ytterligare en bedömning som dock ej vann kraft i detta fall, där det anses att hans ersättningsansvar inte skall jämkas. Detta tyder på den fina balansgången som måste göras vid avvägning av intressena samt rekvisiten. De två andra domarna som inte stödde domslutet anförde att den grad som han medverkat samt den stora graden av oaktsamhet som hans underlåtenhet inneburit skall inte låtas påverkas av de ekonomiska förhållandena som föreligger i dennes dödsbo.

6 Analys

6.1 Skillnader och viktandet av jämningsregeln

En del av syftet med denna uppsats är att undersöka om det föreligger skillnader mellan jämningsregeln i ABL jämfört med motsvarande dansk regel. Det är enkelt att konstatera att det finns många likheter mellan länderna till följd av det lagstiftningssamarbete som föreligger. Det är dock i denna uppsats intressant att se vari eventuella skillnader ligger, länderna emellan.

Jämning är som begrepp sekundärt till skadeståndet. För att jämning skall aktualiseras måste det finnas en skada som föranleder att ett skadeståndsanspråk döms ut. Innebörden av skadestånd är i de båda länderna den samma. Skadeståndet har både i Sverige och Danmark till ändamål att försätta den skadelidande i samma ekonomiska ställning som innan skadan inträffade. Det innehåller vidare tanken att fungera som avskräckande incitament, att få personer att agera mer aktsamt i framtiden, och i aktiebolagsrättsliga sammanhang visa den omsorg som kan förväntas av person i organställning. Det finns även överensstämmelse i att de aktiebolagsrättsliga jämningsreglerna som tar sikte på jämning av ren förmögenhetsskada, det vill säga skada utan sammankoppling med sak- eller personskada. Culpabedömningen utgör i de båda länderna utgångspunkten vid bedömning av skadestånd. Detta gäller såväl den allmänna som den aktiebolagsrättsliga skadeståndsrätten.

De rekvisit som finns i den danska allmänna jämningsregeln är mer utvecklade och mer anpassade i linje med dess aktiebolagsrätt, detta jämfört med den svenska allmänna och aktiebolagsrättsliga jämningsregeln. Det går därför enligt min mening att söka större ledning ur Danmarks allmänna lagregel än vad det gör ur den svenska. Deras utveckling av rekvisit i den allmänna lagen utgör en bredare och starkare grund än den svenska, även om det i svenska förarbeten förekommer tankar om det som i Danmark utgör rekvisit. Ytterligare som talar för att deras allmänna regel är mer anpassad till olika förhållanden är att de under 1990-talet tog bort ersättningsreglerna i ApL och istället hänvisade till bedömning ur den allmänna skadeståndsrätten. Den svenska lagen innehåller en stark begränsning, genom att ren förmögenhetsskada endast ersätts då den är uppkommen ur brottslig handling eller om det finns stöd i lag. Hade inte ABL:s regler funnits hade det inneburit en mycket ofördelaktig reglering för de personer/ tredje män

och andra bolag, som riktar talan mot ett AB eller person i organställning, att få ersättning för den skada som uppkommit.

En sak som de båda länderna har gemensamt är att i den allmänna jämningsregeln är det den skadevållandes ekonomiska förmåga som spelar stor roll vid utdömning av skadestånd, detta då jämkning i de båda länderna sker då skadeståndet är orimligt betungande sett till den skadevållande. Ett ersättningsansvar skall inte innebära total ruiner av den skadevållandes ekonomi. Detta trots att den skadelidandes intresse, att få skadan ersatt, skall vägas in och tillvaratas i största möjliga mån. I Danmark har det uttalats, att skadestånd skall jämkas eller bortfalla, om den skadelidande på annat håll, genom till exempel försäkringar eller dylikt, fått skadan ersatt. Den skadelidande skall inte försättas i en bättre ekonomisk situation än den som förelåg innan skadan inträffade. Om jämkning inte skulle aktualiseras i detta fall förlorar skadeståndet sitt syfte och funktion, nämligen att den skadelidande skall försättas i samma situation som innan skadan. Skadevållaren skall inte behöva betala ersättning endast för sakens skull, om detta skulle leda till att skadelidanden därigenom blir överkompenserad.

Som nämnts ovan, har Danmark en stark koppling mellan den allmänna jämningsregeln och den aktiebolagsrättsliga regeln. Denna starka koppling finns inte i samma utsträckning i svensk rätt. Jag har i denna uppsats påvisat att viss ledning går att hämta från den allmänna jämningsregeln gällande utvärderandet av rekvisiten i den aktiebolagsrättsliga regeln. Den danska aktiebolagsrättsliga jämningsregeln omfattar fler personer än vad som är fallet i den svenska. Detta på grund av den danska aktiebolagsrättsliga strukturen som inte är likadan som den svenska. Exempel på detta är Vd-funktionen. Jag tror dock inte att detta spelar in vid bedömningen, då det i Danmark liksom i Sverige, görs en individuell bedömning av ersättningsansvaret och graden av oaktsamhet som föreligger.

I dansk rätt är det uttalat att även ringa oaktsamhet kan aktualisera skadestånd. Någon sådan nedre gräns finns inte i Sverige. Dock verkar rättsläget vara sådant att allt för lågt oaktsamhetskrav inte skall tillmätas betydelse. Detta för att upprätthålla den fina balansgången, som måste finnas mellan den skadelidandes intresse av ersättning samt den skadevållandes handling och ekonomiska förmåga. Den genomgångna praxisen i denna uppsats tyder, både på i svenskt och danskt hänseende, att det krävs mer än ringa oakts-

samhet men mindre än grov oaktsamhet, för att ersättningsanspråk skall kunna genomdrivas.

Då de i denna uppsats diskuterade rättsfallen inte är identiska med varandra, går det inte med full säkerhet att jämföra domstolarnas resonemang. Jag anser att det dock är möjligt att hitta huvuddragen i de resonemang som förs. Jag tycker att domstolarna i båda länderna, i sina bedömningar, fäster stor vikt gällande de plikter som åvilar personen som vållat skadan och som därigenom föranlett ersättningsanspråket. Även personens oaktsamhet vid agerande eller underlåtenhet att agera, förekommer som grund i samtliga rättsfall. Uttryckliga resonemang kring rekvisitens innebörd finns inte. Det går dock att uttolka med hjälp av doktrin och förarbeten, vad som skulle kunna innefattas. Jag finner att det fästs stor vikt vid rekvisitet ”skadans storlek”. Vid detta rekvisit anser jag att det är utbredningen av skadan som skall bedömas, samt vilken påverkan den har haft. Detta anser jag gäller både för Sverige och Danmark. För att kunna föra diskussion om detta i jämningsrättsligt hänseende, måste en grundlig utredning först göras gällande ersättningsanspråket. Jag menar att det i stor utsträckning inte sker en självständig jämningsbedömning, utan denna kopplas samman med den utredning, som görs gällande ersättningsanspråket. ”Handlingens art” och Danmarks ”skuldgraden” anser jag är sekundära till skadans storlek, där jag anser att tyngdpunkten i bedömningen ligger. För att förtydliga mitt påstående, anser jag att en stor och utbredd skada, där personen endast har liten skuld i, eller genom agerande eller underlåtenhet att agera där det föreligger ringa oaktsamhet, bör jämkning kunna ske. Alternativt när det föreligger en stor och utbredd skada, där underlåtenheten varit stor eller personen har haft stor skuld i det inträffade, tror jag inte jämkning kommer att aktualiseras. Givetvis spelar övriga omständigheter in vid den sammanvägning som görs. Detta blir särskilt klart i det danska rättsfallet U.f.R 1979 s 777V, där jämkning ansågs föreligga, efter att hänsyn tagits till den speciella familjemässiga bakgrunden som föranlett den uppkomna skadan.

Efter genomgång av praxis har jag funnit att domstolarna tagit ställning till när jämkning inte kan ske. Detta är ett viktigt steg vad gäller bedömning av jämningsregeln i de båda länderna. HD har i rättsfallet NJA 1998 s 743 uttalat att om skadeståndet redan är nedsatt på grund utav processuella skäl skall jämkning ej ske. Danmark har genom sin allmänna jämningsregel uttalat att det är svårt att få ersättningsanspråket jämkat om det finns försäkringar som täcker skadan eller om annan egendom av värde finns som kan

täcka anspråket. Jag anser att detta även gäller för den danska aktiebolagsrättsliga jämningsregeln, på grund av den nära kopplingen som finns till den allmänna skadeståndsrätten. HD:s ställningstagande i NJA 2006 s 136 utgör en stark indikation på att jämningsregeln skall tillämpas restriktivt. Jag kan i vissa fall tycka att Danmark har en snällare bedömning gällande när jämkning skall ligga för handen. De tar stor hänsyn till familjeförhållanden, som medfört att personer inte satt sig in i sin roll som styrelseledamot, samt de ekonomiska förhållandena hos den skadevållande. Restriktiviteten är i detta fall inte lika stor som i Sverige.

I svensk rättspraxis är det endast revisorns ansvar som varit föremål för jämkning enligt ABL, medan i Danmark förekommer jämningsregeln i flera fall. Det faktum att det inte finns några svenska rättsfall, där jämningsregeln aktualiserats gällande ersättningsanspråk mot VD och/eller styrelseledamot, anser jag inte är speciellt överraskande. Det är höga trösklar som skall passeras, dels gällande ersättningsanspråket, för att sedan ta steget vidare och passera tröskeln för jämkning. Att föra talan om ersättningsansvar är en mycket kostsam process där utgången är osäker. Detta då processen baseras på en individuell prövning där alla omständigheter och intressen skall vägas in. Skulle tröskeln för ersättning och jämkning vara lågt ställd tror jag säkerligen att fler kommer att föra process mot bolag och dess organledamöter. Sverige har klart uttryckt att all verksamhet innebär ett viss mått av risktagande, därför kan inte ansvaret vara allt för långtgående. Även motiverade affärsbeslut som i slutändan innebär en förlustaffär, skall inte kunna innebära ersättningsansvar för organledamot, det vill säga om det inte går att påvisa att denne handlat oaktsamt. Det måste således finnas en balansgång mellan intresset att kunna bedriva företag och att inte i alla lägen som organledamot riskera ersättningsansvar. Jag har inte funnit argument för att Danmark, i samma utsträckning som Sverige, eftersträvar denna balansgång eller att ansvaret inte skall kunna vara allt för långtgående för personer i organställning. Detta menar jag kan tala för den mer frekventa användningen av jämningsregeln i Danmark. Det finns givetvis andra tänkbara orsaker till varför jämningsregeln förekommer oftare i Danmark än i Sverige. Att jämföra länders motsvarande regler, innebär inte att hänsyn endast kan tas till innebörden och viktandet av regeln. Det kan även föreligga andra skillnader som inte direkt har koppling till lagregeln som sådan, men som ändå påverkar användandet av den i stor utsträckning. Jag vill genom detta påståande även öppna upp för att det kan föreligga en skillnad mellan

länderna, vad gäller deras mentalitet i processföring och därmed även i domstolarnas användande av lagreglen. En tänkbar orsak till varför Danmarks jämningsregel används i större utsträckning än den svenska, är att danskarna inte är lika återhållsamma gällande att starta process mot ett bolag, som svenskarna. Jag bygger detta resonemang på att under skrivandets gång stöter jag på väldigt många danska rättsfall som berör skadeståndsskyldigheten för personer i bolag och därmed även jämningsreglen. Då fler fall förs till domstol i Danmark, ger detta domstolen större vana att pröva sådana fall. Genom detta kanske danska domstolar i sin tur inte räds i lika stor utsträckning, som domstolarna i Sverige, att använda lagregler på ett firare sätt. Detta tycker jag avspeglas i att under svensk modern tid har det endast förekommit två egentliga rättsfall, där jämningsregeln har aktualiserats. Jag tror inte att det beror på att svenskar värnar för sina bolag bättre än danskar, utan det beror snarare på svenskarnas mentalitet.

6.2 Vilka regler är förmånligare för skadevällaren?

Med skadevällare menas i detta fall VD och/eller styrelseledamot. De skillnader jag fann föreligga mellan länderna, är inte många, men det existerar några. Jag anser, som ovan anförts, att det finns skillnader i balansgången och danskarnas villighet att genomdriva processer, samt att Danmark till viss del är snällare i sin bedömning gällande värdering av personliga förhållanden och omständigheter i övrigt.

Jag öppnade i 6.1 upp för att skillnaderna mellan länderna inte endast grundas på domstolarnas viktande och användande av jämningsregeln, utan det kan även bero på att danskarna inte i samma utsträckning som svenskarna räds att genomdriva processer mot bolag. Detta resulterar i sin tur i att danska domstolar kan pröva fler fall gällande skadestånd mot VD och/eller styrelseledamöter, och genom detta aktualiserats även användandet av jämningsregeln. Detta innebär dock inte per-automatik att det skulle finnas förmånligare regler i Danmark gällande skadevällarens rätt till jämkning. Jag tycker att länderna gör en likvärdig bedömning gällande jämningsregeln där de utgår från samma grunder och kriterier. Ingen av länderna har heller haft för avsikt att närmare precisera vad rekvisiten skall innefatta, samt när de skall aktualiserats. Länderna tar endast upp jämkning om det yrkas av den skadevällande för att mildra de ersättningsanspråk som eventuellt utdöms mot denne. Jag kan dock i vissa fall tycka att Danmark har en snällare bedömning gällande möjlighet till jämkning. De tar stor hänsyn till familje- och ekono-

miska förhållanden, som i sin tur medfört att personer inte satt sig in i sin roll som styrelseledamot/VD. Jag anser därför att det finns klara belägg för att hävda att restriktiviteten av att använda sig av jämkningsregeln i Danmark, inte alls är lika stor som i Sverige. Danmark har därför i denna del enligt min mening en förmånligare reglering sett till skadevållaren, än vad Sverige har.

7 Sammanfattande slutsats

För att kunna förstå hur jämningsregeln skall fungera och vad rekvisiten innehåller, behövs det göras en komparativ studie av de båda ländernas respektive jämningsregler samt användningen av dessa. Detta skall i sin tur kunna svara på frågan om det finns skillnader länderna emellan i deras användning av regeln, samt för det fall att det föreligger olikheter, om dessa då i något hänseende är förmånligare, sett till skadevällaren, i möjligheten att få ett skadeståndsanspråk jämkat.

Litteratur och praxis angående jämningsregelns rekvisit och aktualiserande är knapphändig i svensk rätt. Jag har funnit att så också är fallet i Danmark. I Danmark har dock jämningsregeln varit föremål för fler prövningar än vad den har varit i Sverige och därigenom blivit något klarare till sin innebörd.

Den reparativa och den preventiva funktionen är centrala delar inom skadeståndsrätten. Detta gäller för såväl Sverige som Danmark. Båda ländernas motiv med deras skadeståndsregler är att den skadelidande skall försättas i samma ekonomiska situation som innan skadan inträffade. Det finns dock vissa begränsningar när det gäller utdömmande av skadestånd. Huvudsyftet är att den skadelidande skall kompenseras ekonomisk av den som vållat skadan. Detta skall dock inte ske om compensationen till den skadelidande innebär att denne försätts i en bättre ekonomisk ställning än den som förelåg innan skadans inträffande. Skadeståndet kan därför i vissa situationer jämkas eller bortfalla i sin helhet.

Inom aktiebolagsrätten rör det sig främst om rena förmögenhetsskador, som i vissa fall kan uppgå till betydande summor. I den allmänna svenska skadeståndsrätten begränsas rätten till ersättning om skadan är ren förmögenhetsskada, detta då ren förmögenhetsskada enligt den allmänna skadeståndsrätten endast är ersättningsgill om den är vållad genom brott. Möjlighet till jämkning enligt den svenska allmänna skadeståndsrätten föreligger endast vid medvållande. Jämfört med den danska allmänna skadeståndsrätten innebär detta en begränsning. Den danska skadeståndsrätten går mer i linje med dess aktiebolagsrättsliga regler och ledning kan således hämtas i större utsträckning än vad som är fallet i Sverige. I båda länderna är VD:s och styrelseledamöternas ansvarsområden reglerade. De plikter som åvilar en VD respektive styrelseledamot är inskrivna i lag. Det finns således en ram för vad envar av personerna i VD- och styrelseställning kan och skall göra. Detta kan dock modifieras till viss del genom inskrivning i bolagsordningen.

Efter genomgång av praxis är det tydligt att domstolarna i de båda länderna, vid bedömningen av den oaktsamhet, som någons agerande eller underlåtenhet att agera har orsakat, är det tydligt att det fästs stor vikt vid de plikter som åvilar organledamöterna. Rekvisitet ”övriga omständigheter”, såsom personliga och familjemässiga inslag, utgör i Danmark starka bitar som måste beaktas. Domstolen i Sverige verkar inte i samma utsträckning fästa lika stor vikt vid detta rekvisit. Den hänsyn som tas till familjerättsliga aspekter innebär ett väldigt snällt ställningstagande. Båda länderna har vidare uttalat att det skall föreligga restriktivitet i användandet av jämningsregeln, dock tyder det ovan anförda på att Danmark inte är lika restriktiv i sina bedömningar gällande aktualiserandet av jämningsregeln.

I både den svenska och danska aktiebolagsrätten innebär skadestandsreglerna en utvidgning av ansvarskretsen. Detta då både de facto directors och shadow director har ansetts omfattas av reglerna. En tänkbar anledning till att fler processer gällande skadestånd mot VD och/eller styrelseledamöter genomdrivs i Danmark, kan vara att danskarna inte räds att starta processer i samma utsträckning som svenskar. De danska domstolarna kan således pröva fler fall av skadestånd mot VD och/eller styrelseledamöter och därigenom aktualiseras även jämningsregeln oftare. Då det förs fler processer i Danmark, kan det innebära att domstolen kan vara friare i sin användning av lagregeln. Vidare har Sverige tagit ställning till i sin reglering av ersättningsrätten i ABL att all affärsverksamhet innebär ett visst risktagande. Därför kan inte ansvaret vara allt för långtgående och kravet på oaktsamhet kan inte vara för lågt ställt. Detta motiveras av att personer i organställning inte i alla lägen skall kunna vara föremål för ersättningsplikt. Om så hade varit fallet skulle detta, enligt min mening, klart kunnat hindra företag från att bedriva sin verksamhet. Den balansgång som Sverige i sin lagreglering uppvisar, anser jag inte föreligger i samma tydliga utsträckning i Danmark. Detta sammantaget med att fler processer förs i Danmark och den snällare bedömning som den danska domstolen företar i avseende av ”övriga omständigheter”, till den i uppsatsen genomgångna praxisen i de båda länderna. Ger, enligt min mening, klart stöd för att inte samma restriktivitet föreligger gällande användningen av jämningsregeln i Danmark, så som det gör i Sverige. Detta innebär att det till viss del finns möjlighet till en förmånligare reglering av skadeståndskrav i förhållande till den skadelidande.

Litteraturförteckning

OFFENTLIGT TRYCK, Sverige

Propositioner:

Prop. 1975:12, Regeringens proposition med förslag till lag om ändring i skadeståndslagen (1972:207), m.m.

Prop. 1975:103, med förslag till ny aktiebolagslag mm.

Prop. 1997/98:99, Aktiebolagets organisation

Betänkanden:

SOU 1995:44, Aktiebolagets organisation. Delbetänkande av Aktiebolagskommittén

Rättspraxis

NJA 1979 s 157

NJA 1992 s 227

NJA 1993 s 41 I & II

NJA 1997 s 418

NJA 1998 s 734

NJA 2006 s 136

BIBIOGRAFI, Sverige

Andersson, Jan, *Kapitalskyddet i aktiebolag – en lärobok*, Stockholm, 2005

Andersson, Sten, Johansson, Svante, Skog, Rolf, *Aktiebolagslagen - En kommentar Del III 23-32kap*, Stockholm 2006

Dotevall, Rolf, *Skadeståndsansvar för styrelseledamot och verkställande direktör*, Stockholm 1989.

Hellner, Jan, Radetzki, Marcus, *Skadeståndsrätt*, upplaga 7:1, Stockholm 2006

Kedner, Gösta, Roos, Carl Martin, Skog, Rolf, *Aktiebolagslagen del II (10-19 kap,) med kommentar*, 5 uppl, Stockholm 1996

Nerep, Erik, Samuelsson, Per, *Aktiebolagslagen – en lagkommentar del 3. Kapitel 23-32*, Stockholm 2007

Nial, Håkan, Johansson Svante, *Svensk associationsrätt i huvuddrag*, 7:e uppl, Stockholm 1998

Sandström, Torsten, *Svensk aktiebolagsrätt*, upplaga 2:1, Stockholm 2007

Svernlöv, Carl, *Styrelse- och VD-ansvar i aktiebolaget – en introduktion*, Stockholm 2008

OFFENTLIGT TRYCK, Danmark

Betænkning nr 540, 1969, Betænkning om en fællesnordisk aktieselskabslovgivning, (Afgivet af det af handelsministeriet den 6 november 1964 nedsatte udvalg, København)

Betænkning nr 1498 November 2008, Modernisering av selskabsretten, økonomi & Erhvervsministeriet,

Rättspraxis

U.f.R 1979 s 777 V

U.f.R 2001. 873 H

BIBLIOGRAFI, Danmark

Friis Hansen, Søren, *Anpartsselskaber efter loven af 1996*, 1 udgave, København, 1998

Gomard, Bernhard, *Aktieselskaber & anpartsselskaber*, 4 udgave, Danmark, 2000

Neville, Mette, Sørensen Engsig, Karsten, *Den nye selskabslov*, København 2009

Rosenberg, Ida, Sneholt, Lone, Thomsen, Niels, *A/S' loven - med kommentarer*, 6 udgave, København 1999

Von Eyben, Bo, Nørgaard, Jørgen, Vagner, Hans Henrik, *Lærebog i erstatningsret*, 3. udgave, Danmark, 1995

Werlauff, Erik, *Skelskabsret*, 5. udgave, København 2003

Bilaga 1

Erstatningsansvarsloven (Lov nr 885 af 20.09.2005 om lov om erstatningsansvar)

Almindelig lempelsesregel

§ 24. Erstatningsansvar kan nedsættes eller bortfalde, når ansvaret vil virke urimeligt tyngende for den erstatningsansvarlige, eller når ganske særlige omstændigheder i øvrigt gør det rimeligt. Ved afgørelsen skal der tages hensyn til skadens størrelse, ansvarets beskaffenhed, skadevolderens forhold, skadelidtes interesse, foreliggende forsikringer samt omstændighederne i øvrigt.

Stk. 2. Under tilsvarende betingelser som angivet i stk. 1 kan der ses helt eller delvis bort fra skadelidtes medvirken til skaden. Ved krav om erstatning til den, der har mistet en forsørger, gælder det samme om afdødes medvirken.

Bilaga 2

Selskabsloven (Lov nr. 470 af 12.6.2009 om aktie- og anpartsselskaber (selskabsloven))

Kapitel 7, Kapitalselskabets ledelse m.v.

§ 111. Et kapitalselskab kan vælge mellem følgende ledelsesstrukturer:

1) En ledelsesstruktur, hvor kapitalselskabet ledes af en bestyrelse, der varetager den overordnede og strategiske ledelse. Til at forestå den daglige ledelse skal bestyrelsen ansætte en direktion, der enten kan bestå af en eller flere personer blandt bestyrelsens egne medlemmer eller af personer, som ikke er medlem af bestyrelsen. I begge tilfælde betegnes personer, som forestår den daglige ledelse, direktører, og de udgør samlet kapitalselskabets direktion. Flertallet af bestyrelsens medlemmer skal i aktieselskaber være personer, som ikke er direktører i selskabet. En direktør i et aktieselskab kan ikke være formand eller næstformand for bestyrelsen i aktieselskabet.

2) En ledelsesstruktur, hvor kapitalselskabet ledes af en direktion. I aktieselskaber skal direktionen ansættes af et tilsynsråd, der fører tilsyn med direktionen. Et medlem af direktionen kan ikke være medlem af tilsynsrådet.

Stk. 2. I aktieselskaber skal bestyrelsen eller tilsynsrådet bestå af mindst 3 personer.

Stk. 3. I anpartsselskaber, hvor medarbejderne har valgt at benytte reglerne i § 140 om medarbejdervalgte medlemmer af det øverste ledelsesorgan, skal der være en bestyrelse eller et tilsynsråd. Hvis et anpartsselskab ikke har en bestyrelse eller et tilsynsråd, men efter 1. pkt. skal have et af disse organer, skal forslag om at ændre vedtægterne, således at kapitalselskabet skal have en bestyrelse eller et tilsynsråd, anses som gyldigt vedtaget, når blot en anpartshaver har stemt for forslaget.

Stk. 4. Lovens bestemmelser om medlemmer af bestyrelse og tilsynsråd finder tilsvarende anvendelse på suppleanter for disse.

Generelle bestemmelser om ledelses- og tilsynshverv

§ 112. Medlemmer af et kapitalselskabs ledelse skal være myndige personer og må ikke være under værgemål efter værgemålslovens § 5 eller under samværgemål efter værgemålslovens § 7.

Stk. 2. I rederiaktieselskaber kan et enkeltmandsfirma eller et interessentskab være direktør, forudsat at indehaveren eller interessenterne opfylder betingelserne i stk. 1.

§ 113. Medlemmer af bestyrelse og tilsynsråd samt direktører må ikke udføre eller deltage i spekulationsforretninger vedrørende kapitalandele i kapitalselskabet eller i kapitalselskaber inden for samme koncern.

§ 114. I kapitalselskaber, som har aktier optaget til handel på et reguleret marked, og i statslige aktieselskaber må formanden for bestyrelsen eller tilsynsrådet ikke udføre

Bilagor

hverv for kapitalselskabet, der ikke er en del af hvervet som formand. En bestyrelsesformand kan dog, hvor der er særligt behov herfor, udføre opgaver, som den pågældende bliver anmodet om at udføre af og for bestyrelsen.

Bestyrelsens opgaver

§ 115. I kapitalselskaber, der har en bestyrelse, skal denne ud over at varetage den overordnede og strategiske ledelse og sikre en forsvarlig organisation af kapitalselskabets virksomhed påse, at

- 1) bogføringen og regnskabsaflæggelsen foregår på en måde, der efter kapitalselskabets forhold er tilfredsstillende,
- 2) der er etableret de fornødne procedurer for risikostyring og interne kontroller,
- 3) bestyrelsen løbende modtager den fornødne rapportering om kapitalselskabets finansielle forhold,
- 4) direktionen udøver sit hverv på en behørig måde og efter bestyrelsens retningslinjer og
- 5) kapitalselskabets kapitalberedskab til enhver tid er forsvarligt, herunder at der er tilstrækkelig likviditet til at opfylde kapitalselskabets nuværende og fremtidige forpligtelser, efterhånden som de forfalder, og kapitalselskabet er således til enhver tid forpligtet til at vurdere den økonomiske situation og sikre, at det tilstedeværende kapitalberedskab er forsvarligt.

Tilsynsrådets opgaver

§ 116. I kapitalselskaber, som har et tilsynsråd, skal tilsynsrådet påse, at

- 1) bogføringen og regnskabsaflæggelsen foregår på en måde, der efter kapitalselskabets forhold er tilfredsstillende,
- 2) der er etableret de fornødne procedurer for risikostyring og interne kontroller,
- 3) tilsynsrådet løbende modtager den fornødne rapportering om kapitalselskabets finansielle forhold,
- 4) direktionen udøver sit hverv på en behørig måde og
- 5) kapitalselskabets kapitalberedskab til enhver tid er forsvarligt, herunder at der er tilstrækkelig likviditet til at opfylde kapitalselskabets nuværende og fremtidige forpligtelser, efterhånden som de forfalder, og kapitalselskabet er således til enhver tid forpligtet til at vurdere den økonomiske situation og sikre, at det tilstedeværende kapitalberedskab er forsvarligt.

Direktionens opgaver

§ 117. I kapitalselskaber, der ledes efter § 111, stk. 1, nr. 1, varetager direktionen den daglige ledelse af kapitalselskabet. Direktionen skal følge de retningslinjer og anvisninger, som bestyrelsen har givet. Den daglige ledelse omfatter ikke dispositioner, der efter kapitalselskabets forhold er af usædvanlig art eller stor betydning. Sådanne dispositioner kan direktionen kun foretage efter særlig bemyndigelse fra bestyrelsen, medmindre bestyrelsens beslutning ikke kan afventes uden væsentlig ulempe for kapitalselskabets virksomhed. Bestyrelsen skal i så fald snarest muligt underrettes om den trufne disposition.

Stk. 2. I kapitalselskaber omfattet af § 111, stk. 1, nr. 2, skal direktionen varetage såvel den overordnede og strategiske ledelse som den daglige ledelse. Direktionen skal desuden sikre en forsvarlig organisation af kapitalselskabets virksomhed.

§ 118. Direktionen skal sikre, at kapitalselskabets bogføring sker under iagttagelse af lovgivningens regler herom, og at formueforvaltningen foregår på betryggende måde.

Stk. 2. Direktionen skal herudover sikre, at kapitalselskabets kapitalberedskab til enhver tid er forsvarligt, herunder at der er tilstrækkelig likviditet til at opfylde kapitalselskabets nuværende og fremtidige forpligtelser, efterhånden som de forfalder. Kapitalselskabet er således til enhver tid forpligtet til at vurdere den økonomiske situation og sikre, at det tilstedeværende kapitalberedskab er forsvarligt.

§ 361. Stiftere og medlemmer af ledelsen, som under udførelsen af deres hverv forsætligt eller uagtsomt har tilføjet kapitalselskabet skade, er pligtige til at erstatte denne. Det samme gælder, når skaden er tilføjet kapitalejere eller tredjemand.

Stk. 2. Stk. 1 finder tilsvarende anvendelse med hensyn til erstatningspligt for vurderingsmænd, ejerbogsførere og granskningsmænd.

Stk. 3. Er et revisionsselskab valgt til revisor, er både revisionsselskabet og den revisor, som revisionen er overdraget til, erstatningsansvarlige.

Repræsentations- og tegningsret

§ 135. Medlemmer af bestyrelsen og af direktionen repræsenterer kapitalselskabet udadtil.

Stk. 2. Kapitalselskabet forpligtes ved aftaler, som indgås på kapitalselskabets vegne af det samlede centrale ledelsesorgan, af et medlem af bestyrelsen eller af en direktør. Medlemmerne af tilsynsrådet kan ikke tegne kapitalselskabet.

Stk. 3. Den tegningsret, som efter stk. 2 tilkommer det enkelte medlem af bestyrelsen og direktionen, kan i vedtægterne begrænses, således at tegningsretten kun kan udøves af flere medlemmer i forening eller af et eller flere bestemte medlemmer hver for sig eller i forening. Anden begrænsning i tegningsretten kan ikke registreres.

Stk. 4. I kapitalselskaber, der har et tilsynsråd, kan tilsynsrådet uanset stk. 1 repræsentere selskabet i situationer, hvor der anlægges sag mod et eller flere medlemmer af selskabets direktion. Tilsvarende kan tilsynsrådet repræsentere selskabet i situationer, hvor der anlægges sag mod selskabet af et medlem af selskabets direktion. Det samme gælder, hvor direktionens medlemmer enten er inhabile eller af andre grunde ikke kan repræsentere selskabet.

Stk. 5. Prokura kan kun meddeles af det centrale ledelsesorgan.

Kapitel 22, Erstatning, tvungen overdragelse m.v.

§ 361. Stiftere og medlemmer af ledelsen, som under udførelsen af deres hverv forsætligt eller uagtsomt har tilføjet kapitalselskabet skade, er pligtige til at erstatte denne. Det samme gælder, når skaden er tilføjet kapitalejere eller tredjemand.

Stk. 2. Stk. 1 finder tilsvarende anvendelse med hensyn til erstatningspligt for vurderingsmænd, ejerbogsførere og granskningsmænd.

Stk. 3. Er et revisionselskab valgt til revisor, er både revisionselskabet og den revisor, som revisionen er overdraget til, erstatningsansvarlige.

§ 362. En kapitalejer skal erstatte tab, som den pågældende forsætligt eller groft uagtsomt har tilføjet selskabet, andre kapitalejere eller tredjemand.

Stk. 2. Hvis en kapitalejer forsætligt eller groft uagtsomt har påført selskabet, andre kapitalejere, kapitalselskabets kreditorer eller andre tredjemænd et tab og der i øvrigt er fare for fortsat misbrug, kan retten tilpligte den skadevoldende kapitalejer at indløse den skadelidende kapitalejers kapitalandele til en pris, som fastsættes under hensyntagen til selskabets økonomiske stilling og til, hvad der efter omstændighederne i øvrigt findes rimeligt.

Stk. 3. Hvis en kapitalejer forsætligt eller groft uagtsomt har påført selskabet, andre kapitalejere eller tredjemand et tab og der i øvrigt er fare for fortsat misbrug, kan retten tilpligte en skadevoldende kapitalejer at sælge sine kapitalandele til de øvrige kapitalejere eller selskabet til en pris, som fastsættes under hensyntagen til selskabets økonomiske stilling og til, hvad der efter omstændighederne i øvrigt findes rimeligt.

§ 363. Erstatning efter §§ 361 og 362 kan nedsættes, når dette findes rimeligt under hensyn til skyldgraden, skadens størrelse og omstændighederne i øvrigt.

Stk. 2. Er flere samtidig erstatningspligtige, hæfter de solidarisk for erstatningen. Den, hvis erstatningsansvar er lempet efter reglerne i stk. 1, er dog kun ansvarlig med det nedsatte beløb. Har en af de erstatningspligtige betalt erstatningen, kan den pågældende afkræve hver enkelt af de medansvarlige dennes del under hensyntagen til størrelsen af den skyld, der måtte påhvile hver enkelt, samt omstændighederne i øvrigt.

Bilaga 3

Lov om aktieselskaber (Lov nr. 649 af 15.6.2006 om lov om aktieselskaber)

Kapitel 16, Erstatning m.v.

§ 140. Stiftere, bestyrelsesmedlemmer og direktører, som under udførelsen af deres hverv forsætligt eller uagtsomt har tilføjet selskabet skade, er pligtige at erstatte denne. Det samme gælder, når skaden er tilføjet aktionærer, selskabets kreditorer eller tredjemand ved overtrædelse af denne lov eller vedtægterne.

§ 143. Erstatning efter reglerne i §§ 140 - 142 kan nedsættes, når dette findes rimeligt under hensyn til skyldgraden, skadens størrelse og omstændighederne i øvrigt.

Stk. 2. Er flere samtidig erstatningspligtige, hæfter de solidarisk for erstatningen. Den, hvis erstatningsansvar er lempet efter reglerne i stk. 1, er dog kun ansvarlig med det nedsatte beløb. Har en af dem betalt erstatningen, kan den pågældende afkræve hver enkelt af de medansvarlige dennes del under hensyn til størrelsen af den skyld, der måtte påhvile hver enkelt, samt omstændighederne i øvrigt.

Bilaga 4

Lov om anpartsselskaber (Lov nr 650 af 15.6.2006 lov om anpartsselskaber.)

Kapitel 13 A, Erstatning

§ 80 a. Stiftere, bestyrelsesmedlemmer og direktører, som under udførelsen af deres hverv forsætligt eller uagtsomt har tilføjet selskabet skade, er pligtige at erstatte denne. Det samme gælder, når skaden er tilføjet anpartshavere, selskabets kreditorer eller tredjemand ved overtrædelse af denne lov eller vedtægterne.

§ 80 d. Erstatning efter reglerne i §§ 80 a-80 c kan nedsættes, når dette findes rimeligt under hensyn til skyldgraden, skadens størrelse og omstændighederne i øvrigt.

Stk. 2. Er flere samtidig erstatningspligtige, hæfter de solidarisk for erstatningen. Den, hvis erstatningsansvar er lempet efter reglerne i stk. 1, er dog kun ansvarlig med det nedsatte beløb. Har en af dem betalt erstatningen, kan den pågældende afkræve hver enkelt af de medansvarlige dennes del under hensyn til størrelsen af den skyld, der måtte påhvile hver enkelt, samt omstændighederne i øvrigt.